शिर्षक	ग्रंथकार	विषय	विस्तार (पुर्ण/ अपूर्ण)	टिकाकार	आकार	पृष्ठे	लिपी	सामग्री	Lines per page	Letters per line	Condition & age (शके/विक्रम सवंत)	Additional Particulars / Remark
श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां मथुराखंड	श्रीगर्ग	पुराण	पूर्ण	—	3/12	50	संस्कृत	कागद				

M-3031

अथ श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां मथुराखण्डं प्रारभ्यते ।

खण्डम् ९

कंसवध.
उग्रसेनराज्या-
भिषेक.
जरासन्ध.
युद्धप्रसंग.
कृष्णव बलराम.

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ वसुदेवसुतंदेवंकंसचाणूरमर्दनम् ॥ देवकीपरमानन्दंकृष्णंवन्देजगद्गुरुम् ॥ १ ॥ ॥ बहुलाश्वउवाच ॥ ॥ म
थुरायांकिंचरित्रंकृतवान्भगवान्मुने ॥ कथंजघानकंसाख्यमेतन्मेब्रूहितत्वतः ॥ २ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ अथैकदाहंमथुरांपुरींपरांवि
लोकितुंचागतवान्नृपेश्वर ॥ कर्तुपरंदैत्यवधोद्यमंहरेःपरस्यसाक्षान्मनसाप्रणोदितः ॥ ३ ॥ सिंहासनेचप्रहृतेपुरन्दरात्सितातपत्रेचलचा
रुचामरे ॥ स्थितंनृपंकंसमुरंगदुःसहंप्रावोचमेवंशृणुतत्रपूजितः ॥ ४ ॥ यशोदायाःसुताजातायात्वद्धस्तादिवङ्गता ॥ देवक्यांकृष्णउत्प
न्नोरोहिणीनन्दनोबलः ॥ ५ ॥ स्वमित्रेनन्दराजेचन्यस्तौपुत्रौभवद्भयात् ॥ तवारीरामकृष्णौद्वौवसुदेवेनदैत्यराट् ॥ ६ ॥ पूतनाद्याह्यरि
ष्टान्तादैत्यायेत्वद्बलोत्कटाः ॥ याभ्यांहतावनोद्देशेतेमृत्यूतौस्मृतौकिल ॥ ७ ॥ एवमुक्तोभोजपतिःक्रोधाच्चलितविग्रहः ॥ जग्रा
हनिशितंखड्गंशौरिंहंतुंसभातले ॥ ८ ॥ मयानिवारितःसोपिविस्तृतैर्निगडैर्दृढैः ॥ बद्ध्वातंभार्ययासार्द्धंकारागारंरुरोधह ॥ ९ ॥ इत्यु
क्तातंमयिगतेकेशिनंदैत्यपुङ्गवम् ॥ रामकृष्णवधार्थायप्रेषयामासदैत्यराट् ॥ १० ॥ चाणूरादीन्समाहूयमहामात्यंद्विपस्यच ॥ कार्यभा
रकराँल्लोकान्प्राहेदम्भोजराड्बली ॥ ११ ॥ ॥ कंसउवाच ॥ ॥ हेकूटहेतोशलकहेचाणूरमहाबल ॥ रामकृष्णौचमेमृत्यूदर्शितौना
रदेनतु ॥ १२ ॥ भवद्भिरिहसंप्राप्तौहन्येतांमल्ललीलया ॥ मल्लभूमिंचसंयुक्तांकुरुताशुशुभावहाम् ॥ १३ ॥ द्विपंकुवलयापीडंरङ्गद्वारिम
दोत्कटम् ॥ प्रस्थाप्यतेनहंतव्यौमहामात्रममाऽहितौ ॥ १४ ॥ चतुर्दश्यांतुकर्तव्योधनुर्यागःप्रशान्तये ॥ अमावास्यादिनेलोकामल्लयु
द्धंभवेदिह ॥ १५ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वास्वजनान्कंसोऽक्रूरमाहूयसत्वरम् ॥ रहसिप्राहराजेन्द्रमंत्रंमंत्रिजनप्रियम् ॥ १६ ॥
॥ कंसउवाच ॥ ॥ भोभोदानपतेमंत्रिञ्छृणुमेपरमंवचः ॥ गच्छनन्दव्रजंप्रातःकुरुकार्यंमहामते ॥ १७ ॥ आसातेतत्रमेशत्रूवसुदेवसुतौकि
ल ॥ दर्शितौनारदेनापिदेवदेवर्षिणाभृशम् ॥ १८ ॥ सोपायनैर्गोपगणैर्नन्दराजादिभिःसह ॥ मथुरादर्शनमिषाद्रथेनानयमाचिरम् ॥ १९ ॥
द्विपेनवामहामल्लैर्घातयिष्यामितौशिशू ॥ तत्पश्चान्नन्दराजंचवसुदेवसहायकम् ॥ २० ॥ वृषभानुवरंपश्चान्नवनन्दोपनन्दकान् ॥ पश्चा
च्छौरिंहनिष्यामिदेवकंतत्सहायकम् ॥ २१ ॥ उग्रसेनंचपितरंवृद्धंराज्यसमुत्सुकम् ॥ तत्पश्चाद्यादवान्सर्वान्हनिष्यामिनसंशयः ॥ २२ ॥

एतेदेवगणाःसर्वेजातामन्त्रिन्महीतले ॥ शकुनिर्मेमहामित्रंबलीचन्द्रावतीपतिः ॥ २३ ॥ भूतसन्तपनोहृष्टोवृकःशङ्करएवच ॥ कालना
भोमहानाभोहरिश्मश्रुतथैवच ॥ २४ ॥ एतेमित्राणिमेसन्तिमदर्थंप्राणदाबलात् ॥ श्वशुरोपिजरासन्धोद्विविदोमेसखास्मृतः ॥ २५ ॥
बाणासुरश्चनरकोमय्येवकृतसौहृदः ॥ एतेसर्वामहींजित्वाबद्ध्वादेवान्सवासवान् ॥ २६ ॥ क्षिप्त्वामेरुगुहादुर्गेकुबेरंद्रव्यनायकम् ॥ त्रै
लोक्यराज्यंतुसदाकरिष्यन्तिनसंशयः ॥ २७ ॥ कवीनांत्वंकविरिवगिरांगीष्पतिवद्बुवि ॥ एतत्कार्यंचकर्तव्यंत्वयादानपतेत्वरम् ॥
॥ २८ ॥ ॥ अक्रूरउवाच ॥ ॥ त्वयाकृतोयदुपतेमनोरथमहार्णवः ॥ दैवेच्छयाऽयंभवतिगोष्पदंताद्विनार्णवः ॥ २९ ॥ कंसउवा
च ॥ ॥ विसृज्यदैवंकुरुतेबलिष्ठोदैवंसमाश्रित्यहिनिर्बलश्च ॥ कालात्मनोनित्यहरेःप्रभावान्निराकुलस्तिष्ठतिकर्मयोगी ॥ ३० ॥ नार
दउवाच ॥ ॥ एवमुक्तामन्त्रिवरंसमुत्थायसभास्थलात् ॥ किञ्चित्प्रकुपितःकंसःशनैरन्तःपुरंययौ ॥३१॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांश्रीम
थुराखण्डे नारदबहुलाश्वसंवादे कंसमन्त्रोनामप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ ॥ छ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ अथकेशीमहादैत्यो
हयरूपीमदोत्कटः ॥ राजन्वृन्दावनंरम्यंजगर्ज्जघनवद्बली ॥ १ ॥ यस्यपादाप्रताडेननिपेतुःशाखिनोदृढाः ॥ पुच्छघतेनगगनेखण्डंख
ण्डंययुर्घनाः ॥ २ ॥ तंवीक्ष्यदुःसहजवंगोपगोपीगणाभृशम् ॥ भयातुरामैथिलेंद्रश्रीकृष्णंशरणंययुः ॥ ३ ॥ माभैष्टेत्यभयंदत्वाभगवा
न्वृजिनार्दनः ॥ कटौपीताम्बरंबद्ध्वाहन्तुंदैत्यंप्रचक्रमे ॥ ४ ॥ हरिंपश्चिमपादाभ्यांसन्तताडमहासुरः ॥ चालयन्पृथिवींराजन्नादयन्व्यो
ममण्डलम् ॥ ५ ॥ गृहीत्वापादयोर्दैत्यंभ्रामयित्वाभुजेनखे ॥ चिक्षेपयोजनंकृष्णोवातःपद्ममिवोद्धतम् ॥ ६ ॥ पुनरागतवान्सोपिक्रो
धपूरितविग्रहः ॥ पुच्छेनश्रीहरिंदेवंसन्तताडव्रजांगणे ॥ ७ ॥ पुच्छेगृहीत्वातंकृष्णोभ्रामयित्वाभुजौजसा ॥ योजनानांशतंराजंश्चिक्षेप
गगनेबलात् ॥ ८ ॥ आकाशात्पतितःसोपिकिंचिद्व्याकुलमानसः ॥ समुत्थायपुनर्दैत्योजगर्ज्जघनवद्बली ॥ ९ ॥ सटाविधुन्वन्रोमाणि
बालंखेचालयन्मुहुः ॥ महींविदारयन्पादैरुत्पपातहरेःपुरः ॥ १० ॥ तताडमुष्टिनातंवैभगवान्मधुसूदनः ॥ तस्यमुष्टिप्रहारेणमूर्च्छितो
घटिकाद्वयम् ॥ ११ ॥ मस्तकेनगलोद्देशेसमुद्धृत्यहरिंहयः ॥ भूमण्डलादुत्पपातगगनेलक्षयोजनम् ॥ १२ ॥ तयोर्युद्धमभूद्घोरंगगने

प्रहरद्वयम् ॥ पादैर्दद्भिःसटाभिश्चपुच्छतीक्ष्णखुरैर्नृप ॥ १३ ॥ गृहीत्वातंहरिर्दोर्भ्यांभ्रामयित्वात्वितस्ततः ॥ आकाशात्पातयामासक
मण्डलुमिवार्भकः ॥ १४ ॥ भुजंप्रवेशयामासतन्मुखेभगवान्हरिः ॥ तस्योदरेगतोबाहुर्ववृधेरोगवद्धृशम् ॥ १५ ॥ तदातुलेंडंकृतवान्रु
द्धवायुर्महासुरः ॥ खण्डीभूतोदरःसद्योममारहयरूपधृक् ॥ १६ ॥ देहाद्विनिर्गतःसद्योमुकुटीकुण्डलान्वितः ॥ दिव्यरूपधरःकृष्णंप्रांज
लिःप्रणनामह ॥ १७ ॥ ॥ कुमुदउवाच ॥ ॥ शक्रस्यानुचरोहंवैकुमुदोनाममाधव ॥ तेजस्वीरूपवान्वीरोजिष्णुच्छत्रभ्रमिंदधत् ॥ १८ ॥
वृत्रासुरवधेपूर्वंब्रह्महत्याप्रशांतये ॥ यज्ञंचकारनाकेशोवाजिमेधंक्रतूत्तमम् ॥ १९ ॥ अश्वमेधहयंशुभ्रंश्यामकर्णमनोजवम् ॥ तमारुरुक्षु
र्दैत्योहंचोरयित्वातलङ्गतः ॥ २० ॥ ततोमरुद्गणैर्नीतंपाशबद्धंमहाखलम् ॥ शशापमांबलारातिस्त्वंरक्षोभवदुर्मते ॥ २१ ॥ हयाकृति
स्तेसंभूयाद्भूमौमन्वंतरद्वयम् ॥ तच्छापादद्यमुक्तोहंसद्यस्त्वत्स्पर्शनात्प्रभो ॥ २२ ॥ किंकरंकुरुमांदेवत्वदंघ्रौलग्नमानसम् ॥ नमस्तु
भ्यंभगवतेसर्वलोकैकसाक्षिणे ॥ २३ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ प्रदक्षिणीकृत्यहरिंपरेश्वरंविमानमारुह्यमहोज्ज्वलंपरम् ॥ वैकुण्ठलोकं
कुमुदोययौत्वरंविराजयन्मैथिलमण्डलंदिशाम् ॥ २४ ॥ ॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां श्रीमथुराखण्डे नारदबहुलाश्वसंवादे केशिव
धोनाम द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ ॥ छ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ अक्रूरोरथमारुह्यकर्तुंकार्यंनृपस्यवै ॥ प्रहर्षितोमैथिले
न्द्रप्रययौनन्दगोकुलम् ॥ १ ॥ परांभक्तिंह्युपगतःश्रीकृष्णेपुरषोत्तमे ॥ एवंविचारयन्बुद्ध्यापथिगच्छन्महामतिः ॥ २ ॥ ॥ अक्रूरउ
वाच ॥ ॥ किंभारतेवासुकृतंकृतंमयानिष्कारणंदानमलंक्रतूत्तमम् ॥ तीर्थाटनंवाद्विजसेवनंशुभंयेनाद्यद्रक्ष्यामिहरिंपरेश्वरम् ॥ ३ ॥ त
पःसुतप्तंकिमलंपुराकृतंसत्सेवनंभक्तियुतंमयाकृतम् ॥ येनैवमेदर्शनमद्यदुर्लभंश्रीकृष्णदेवस्यपुरोभविष्यति ॥ ४ ॥ तेषांभवोवैसफलो
महीतलेयन्नेत्रगामीभगवान्सुरेश्वरः ॥ कृत्वाथतद्दर्शनमद्यदुर्लभंसद्यःकृतार्थोभवितास्मिसर्वतः ॥ ५ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ इत्थंसं
चिंतयन्कृष्णंपश्यञ्छकुनमुत्तमम् ॥ संध्यायांगोकुलंप्राप्तोरथस्थोगांदिनीसुतः ॥ ६ ॥ कृष्णपादाब्जचिह्नानियवांकुशयुतानिच ॥
तद्रागयुक्परागाणिरजांसिसददर्शकौ ॥ ७ ॥ तद्दर्शनौत्सुक्यभक्तिभावानन्दसमाकुलः ॥ रथात्समुत्पत्यतेषुलुठंश्चाश्रुमुमोचसः ॥ ८ ॥

येषांश्रीकृष्णदेवस्यभक्तिःस्याद्धृदिमैथिल ॥ तेषामाब्रह्मणःसर्वंतृणवज्जगतःसुखम् ॥ ९ ॥ रथारूढस्ततोऽक्रूरःक्षणान्नन्दपुरंगतः ॥
घोषेषुसबलंकृष्णमागच्छंतंददर्शह ॥ १० ॥ देवौपुराणौपुरुषौपरेशौपद्मेक्षणौश्यामलगौरवर्णौ ॥ यथेन्द्रनीलध्वजवज्रशैलौसमाश्रि
तौतौपथिरामकृष्णौ ॥ ११ ॥ बालार्कमौलीवसनंतडिद्वद्युद्दर्पाशरन्मेघरुचंदधानौ ॥ दृष्ट्वासतूर्णंस्वरथाद्गतोधस्तयोर्नतोभक्तियुतःप
पात ॥ १२ ॥ तदाननंबाष्पकलाकुलेक्षणंरोमांचितंवीक्ष्यहरिःपरेश्वरः ॥ दोर्भ्यांसमुत्थाप्यघृणातुरोश्रुमुमोचभक्तंपरिरभ्यमाधवः ॥
॥ १३ ॥ एवंमिलित्वासबलश्चतंहरिः सद्यःसमानीयवरासनंददौ ॥ निवेद्यगांचातिथयेसुभोजनंरसावृतंप्रेमयुतोह्युपाहरत् ॥ १४ ॥ तमा
हनन्दःपरिरभ्यदोर्भ्यांमहोकथंजीवसिकंसराज्ये ॥ गतत्रपोयोनिजघानबालान्स्वसुःकथंसोन्यजनेषुमोही ॥ १५ ॥ गृहंगतेनन्दवरेहरि
स्तंपप्रच्छसर्वंकुशलंस्वपित्रोः ॥ तथायदूनांकिलबांधवानांकंसस्यसर्वांविपरीतबुद्धिम् ॥ १६ ॥ ॥ अक्रूरउवाच ॥ ॥ परश्वोहनिहंदे
वहंतुंशौरिंसमुद्यतः ॥ खड्गपाणिर्भोजराजोनारदेननिवारितः ॥ १७ ॥ दुःखितावांधवाःसर्वेयादवाभयविह्वलाः ॥ सकुटुंबाःकंसभयाद्धूम
न्देशांतरंगताः ॥ १८ अद्यैवयादवान्हंतुंदेवाञ्जेतुंसमुद्यतः ॥ अन्यत्किमपिकौकर्तुंमिच्छतेदैत्यराड्बली ॥ १९ ॥ तस्माद्भवद्भ्यांगं
तव्यंकुशलंकर्तुमव्ययम् ॥ भवंतौहिविनाकार्यंकिंचिन्नस्यात्सतांप्रभू ॥ २० ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ अथतस्यवचःश्रुत्वासबलोभग
वान्हरिः ॥ नन्दराजमतेनाहगोपान्कार्यकरानिदम् ॥ २१ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ नन्दराजोपिसबलोवृद्धैर्गोपगणैरहम् ॥ नन्दा
नवोपनन्दाश्चतथाषड्वृषभानवः ॥ २२ ॥ मथुरांतुगमिष्यंतिसर्वेप्रातःसमुत्थिताः ॥ सर्वेतुगोरसंतस्माद्दधिदुग्धघृतादिकम् ॥ २३ ॥
गृहीत्वैकत्रकर्तव्यंसोपायनमतःपरम् ॥ रथांश्वशकटैःसार्द्धंसमर्थान्कुरुताशुवै ॥ २४ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ इतिश्रुत्वाकार्यकरागो
पाःसर्वेगृहेगृहे ॥ शृण्वंतीनांगोपिकानामूचुःसर्वंयथोदितम् ॥ २५ ॥ तच्छ्रुत्वोद्विग्नहृदयागोप्योविरहविह्वलाः ॥ परस्परंवाक्यमूचुःस
र्वास्ताहिगृहेगृहे ॥ २६ ॥ प्रस्थानस्यचवार्तेयंश्रीकृष्णस्यमहात्मनः ॥ वृषभानुवरस्यापिगृहेप्राप्तानृपेश्वर ॥ २७ ॥ गमिष्यतोभर्तुरती
वदुःखिताश्रुत्वाथवार्तांसदसिद्यकस्मात् ॥ संप्रापमूर्च्छांवृषभानुनन्दिनीरंभेवभूमौपतितामरुद्धता ॥ २८ ॥ काश्चित्परिम्लानमुखाश्रि ॥ २ ॥

योभवन्प्रकंकणोभूतकरांगुलीयकाः ॥ सद्यःश्लथद्भूषणकेशबंधनाश्चित्रार्पितारंभइवावतस्थिरे ॥ २९ ॥ श्रीकृष्णगोविन्दहरेमुरारेका
श्चिद्वदन्त्यःस्वगृहेऽतिविह्वलाः ॥ विसृज्यकर्माणिगृहस्यसर्वतोयोगीवचानन्दगतानृपेश्वर ॥ ३० ॥ काश्चित्समर्थास्तुपरस्परंवचःसमे
त्यराजन्युगपत्सखीजनम् ॥ ऊचुःस्खलद्गद्गदकंठवाचःस्वतस्रवद्बाष्पकलावहद्दृशः ॥ ३१ ॥ ॥ गोप्यऊचुः ॥ ॥ अहोतिनिर्मोहिज
नस्यचित्रंपरंचरित्रंगदितुंनयोग्यम् ॥ सुखेनचान्यंहृदिभाव्यमन्यद्देवोनजानातिकुतोमनुष्यः ॥ ३२ ॥ रासेपियद्यद्गदितंतुतत्तद्विहायगंतु
समवस्थितोयम् ॥ गतेपुरींप्राणपतावहोस्मिन्किंकिंनकष्टंबतनोभविष्यत् ॥ ३३ ॥ इ० ग० सं० मथु० ना० ब० सं० अक्रूरागमनं नामतृ० ॥ ३ ॥
॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ राजन्नेवंवदंतीनांगोपीनांविरहंपरम् ॥ विज्ञायभगवान्देवःशीघ्रंतासांगृहान्ययौ ॥ १ ॥ यावंत्योयोषितोराजं
स्तावद्रूपधरोहरिः ॥ स्वयंसंबोधयामासवाग्भिःसर्वाःपृथक्पृथक् ॥ २ ॥ श्रीराधामन्दिरंगत्वाहृष्ट्वाराधांचमूर्च्छिताम् ॥ रहःस्थितांस
खीसंघेननादमुरलीकलम् ॥ ३ ॥ श्रुत्वावंशीध्वनिंराधासहसोत्थायचातुरा ॥ नेत्रउन्मील्यदद्दृशेश्रीगोविन्दंसमागतम् ॥ ४ ॥ पद्मिनी
वगतानन्दंपाद्मिनीपद्मिनीपतिम् ॥ वीक्ष्योत्थायागतायास्मैसादरेणासनन्ददौ ॥ ५ ॥ अश्रुपूर्णमुखींदीनांराधांकमललोचनाम् ॥ शोचं
तींभगवानाहमेघगंभीरयागिरा ॥ ६ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ विमनास्त्वंकथंभद्रेमाशोचंकुरुराधिके ॥ अथवागंतुकामंमांश्रुत्वा
सिविरहातुरा ॥ ७ ॥ भुवोभारावतारायकंसादीनांवधायच ॥ ब्रह्मणाप्रार्थितःसाक्षाज्जातोहंवैत्वयासह ॥ ८ ॥ मथुरांहिगमिष्यामिहरि
ष्यामिभुवोभरम् ॥ शीघ्रमत्रागमिष्यामिकरिष्यामिशुभंतव ॥ ९ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ इत्युक्तवंतंजगदीश्वरंहरिंराधापतिंप्राहवियोग
विह्वला ॥ दावाग्निनादावलतेवमूर्च्छितासुकंपरोमांचितभावसंवृता ॥ १० ॥ ॥ राधोवाज ॥ ॥ भुवोभरंहर्तुमलंपुरींव्रजकृतंपरंमे
शपथंशृणुत्वतः ॥ गतेत्वयिप्राणपतेचविग्रहंकदाचिदत्रैवनधारयाम्यहम् ॥ ११ ॥ यदात्थमेत्वंशपथंनमन्यसेद्वितीयवारंवदयामिवाक्पथ
म् ॥ प्राणोधरेगंतुमतीवविह्वलःकर्पूरधूलेःकणवद्गमिष्यति ॥ १२ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ वचनंवैस्वनिगमंदूरीकर्तुंक्षमोस्म्यहम् ॥
भक्तानांवचनंराधेदूरीकर्तुंनचक्षमः ॥ १३ ॥ श्रीदामशापात्पूर्वस्माद्गोलोकेकलहान्मम ॥ शतवर्षंतेवियोगोभाविष्यतिनसंशयः ॥ १४ ॥

 माशोचंकुरुकल्याणिवरंमेस्मरराधिके ॥ मासंमासंवियोगांतेदर्शनंमेभविष्यति ॥ १५ ॥ राधोवाच ॥ ॥ मासंप्रतिवियो
गंमेदातुंस्वंदर्शनंहरे ॥ चेन्नागमिष्यसितदाऽसूंदुःखात्संत्यजाम्यहम् ॥ १६ ॥ लोकाभिरामजनभूषणविश्वदीपकंदर्पमोहनजगद्वृजि
 नार्तिहारिन् ॥ आनन्दकन्दयदुनन्दननन्दसूनोअद्यागमस्यशपथंकुरुमेपुरस्त्वम् ॥ १७ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ रंभोरुमासंप्रति
तेवियोगंचेन्नागमिष्येशपथंगवांमे ॥ निःसंशयंनिष्कपटंवचस्त्वमवेहिराधेकथितंमयायत् ॥ १८ ॥ योमित्रतांनिष्कपटंकरोतिनिष्कार
णोधन्यतमःसएव ॥ विधायमैत्रींकपटंविदध्यात्तंलंपटंहेतुपटुंनटंधिक् ॥ १९ ॥ कर्मेन्द्रियाणीहयथारसादींस्तथासकामासुनयःसुखंय
त ॥ मनाक्नजानंतिहिनैरपेक्ष्यंगूढंपरंनिर्गुणलक्षणंतत् ॥ २० ॥ जानंतिसंतः समदर्शिनोयेदांतामहांतःकिलनैरपेक्षाः ॥ तेनैरपेक्ष्यंप
रमंसुखंमेज्ञानेंद्रियादीनियथारसादीन् ॥ २१ ॥ सर्वंहिभावंमनसःपरस्परंनह्येकतोभामिनिजायतेततः ॥ प्रेमैवकर्तव्यमतोमयिस्वतःप्रे
म्णासमानंभुविनास्तिकिंचित् ॥ २२ ॥ यथाहिभांडीरवटेमनोरथोबभूवराधेहितथाभविष्यति ॥ अहैतुकंप्रेमचसद्भिराश्रितंतच्चापिसंतः
किलनिर्गुणंविदुः ॥ २३ ॥ येराधिकायांत्वयिकेशवेमयिभेदंनकुर्वंतिहिदुग्धशौक्ल्यवत् ॥ तएवमेब्रह्मपदंप्रयांतितदहैतुकस्फूर्जितभ
क्तिलक्षणाः ॥ २४ ॥ येराधिकायांत्वयिकेशवेमायिपश्यंतिभेदंकुधियोनराभुवि ॥ तेकालसूत्रंप्रपतंतिदुःखितारंभोरुयावत्किलचन्द्रभा
स्करौ ॥ २५ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ एवमाश्वास्यतांराधांसर्वगोपीगणंतथा ॥ आययौनंदभवनंभगवान्नयकोविदः ॥ २६ ॥ अ
थसूर्योदयेजातेनन्दाद्याःशकटैर्बलिम् ॥ नीत्वारथान्समारुह्यसर्वेश्रीमथुरांययुः ॥ २७ ॥ आरुह्यरामकृष्णाभ्यांस्वरथंगांदिनीसुतः ॥
प्रयाणमकरोद्राजन्मथुरांद्रष्टुमुद्यतः ॥ २८ ॥ कोटिशःकोटिशोगोप्योमार्गेमार्गेसमास्थिताः ॥ पश्यंत्यस्तान्निर्गमनंक्रोधाढ्यामोहविह्व
लाः ॥ २९ ॥ क्रूरक्रूरेतिचाक्रूरंवदन्त्यःपरुषंवचः ॥ रुरुधुःसर्वतोयानंयथार्कंसरथंघनाः ॥ ३० ॥ अक्रूरस्यरथंराजन्निजघ्नुर्यष्टिभिर्भृश
म् ॥ अश्वांस्तथासारथिंचभगवद्विरहातुराः ॥ ३१ ॥ अश्वास्तत्रसमुत्पेतुस्ताडितास्तइतस्ततः ॥ गोपीद्वचंगुलिघातेनसारथिः पति
तोरथात् ॥ ३२ ॥ विहायलज्जांलोकस्यसमाकृष्यरथाद्बलात् ॥ कंकणैस्तेडुरक्रूरंपश्यतोःकृष्णरामयोः ॥ ३३ ॥ गोपीयूथबलंदृष्ट्वास

बलोभगवान्हरिः ॥ गोपीःसंबोधयामासरक्षित्वागांदिनीसुतम् ॥ ३४ ॥ संध्यायामागमिष्यामिमाशोचंकुरुतांगनाः ॥ पश्यतश्चास्यम
द्धास्यंमाकुर्यातव्रजौकसः ॥ ३५ ॥ इत्येवमुक्त्वासरथःसमागतोऽक्रूरेणकृष्णोबलदेवसंयुतः ॥ तुरंगमैर्वेगमयैर्मनोहरैर्ययौपुरींयादववृन्दमंडि
ताम् ॥ ३६ ॥ यावद्रथःकेतुरुताश्वरेणुरालक्ष्यतेतावदतीवमोहात् ॥ स्थिताह्यभूवन्पथिचित्रवत्ताःस्मृत्वाहरेर्वाक्यमुतागताशाः ॥
॥ ३७ ॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांमथुराखंडेनारदबहुलाश्वसंवादेश्रीमथुराप्रयाणंनामचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ छ ॥
॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ हरिरक्रूररामाभ्यांमथुरोपवनङ्गतः ॥ यमुनानिकटंस्थित्वावारिपीत्वारथंययौ ॥ १ ॥ अक्रूरस्तावदुज्ञाप्य
स्नातुंश्रीयमुनाङ्गतः ॥ नित्यनैमित्तिकंकर्तुंविवेशविमलेजले ॥ २ ॥ जलेचागाधगंभीरेमहावर्तसमाकुले ॥ ददर्शरामकृष्णौतौवदंतौगांदिनी
सुतः ॥ ३ ॥ विस्मितस्तौरथेपश्यत्पुनर्वारिस्थितौनृप ॥ ददर्शतत्रसर्पेन्द्रंकुण्डलीभूतमास्थितम् ॥ ४ ॥ तस्योत्संगेमहालोकंगोलोकंलोकव
न्दितम् ॥ गोवर्द्धनाद्रियमुनावृन्दारण्यमनोहरम् ॥ ५ ॥ असंख्यकोटिमार्तण्डज्योतिषांमण्डलंप्रभुम् ॥ परिपूर्णतमंसाक्षाच्छ्रीकृष्णं
पुरुषोत्तमम् ॥ ६ ॥ कोटिमन्मथलावण्यंरासमण्डलमध्यगम् ॥ राधयासहितंदेवंतत्राक्रूरोददर्शह ॥ ७ ॥ ज्ञात्वाकृष्णंपरंब्रह्मनत्वा
नत्वापुनःपुनः ॥ कृतांजलिपुटोक्रूरःस्तुतिंचक्रेतिहर्षितः ॥ ८ ॥ ॥ अक्रूरउवाच ॥ ॥ नमःश्रीकृष्णचन्द्रायपरिपूर्णतमायच ॥ असं
ख्यांडाधिपतयेगोलोकपतयेनमः ॥ ९ ॥ श्रीराधापतयेतुभ्यंव्रजाधीशायतेनमः ॥ नमःश्रीनन्दपुत्राययशोदानन्दनायच ॥ १० ॥
देवकीसुतगोविन्दवासुदेवजगत्पते ॥ यदूत्तमजगन्नाथपाहिमांपुरुषोत्तम ॥ ११ ॥ वाणीसदातेगुणवर्णनेस्यात्कर्णौकथायांममदोश्चकर्म
णि ॥ मनःसदात्वच्चरणारविन्दयोर्दृशौस्फुरद्धामविशेषदर्शने ॥ १२ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ एवंसंस्तुवतस्तस्यपश्यतोविस्मितस्यच ॥
तत्रैवांतर्दधेकृष्णःसलोकोभगवान्प्रभुः ॥ १३ ॥ नत्वातंचतदाक्रूरःकृत्वानैमित्तकंविधिम् ॥ ज्ञात्वाकृष्णम्परंब्रह्मविस्मितोरथमाय
यौ ॥ १४ ॥ दिनात्ययेरामकृष्णावनयद्गांदिनीसुतः ॥ रथेनवायुवेगेनस्निग्धगंभीरनादिना ॥ १५ ॥ पुरस्योपवनेतत्रवीक्ष्यनन्दंयदूत्त
मः ॥ अक्रूरंप्राहविहसन्मेघगंभीरयागिरा ॥ १६ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ मथुरायांहिगंतव्यंभवतास्वरथेनवै ॥ गोपालैःसहितः

पश्चादागमिष्यामिमानद ॥ १७ ॥ ॥ अक्रूरउवाच ॥ ॥ देवदेवजगन्नाथगोविन्दपुरुषोत्तम ॥ सहाग्रजःसगोपालोगच्छमेमन्दिरंप्रभो ॥ १८ ॥ पादारविंदरजसापवित्रीकुरुमद्गृहम् ॥ त्वांविनानगमिष्यामिमंदिरंस्वंजगत्पते ॥ १९ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ गृहंतवागमिष्यामिहत्वावैयादवाहितम् ॥ सबलोबान्धवैः सार्द्धंकरिष्यामितवप्रियम् ॥ २० ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ अथतत्रस्थितेकृष्णेसोऽक्रूरोमथुराङ्गतः ॥ निवेद्यचेदंकंसायततःस्वभवनंययौ ॥ २१ ॥ अथापराह्णेसबलंगोविन्दंबालकैःपुरीम् ॥ द्रष्टुमभ्युदितंवीक्ष्यनंदोवाक्यमथाब्रवीत् ॥ २२ ॥ आर्जवेनपुरींवीक्ष्यागन्तव्यंभवताकिल ॥ नगोकुलंविद्धिचैनांकंसराज्येमहाभये ॥ २३ ॥ तथास्तुचोक्त्वाभगवान्वृद्धैर्नन्दप्रणोदितैः ॥ गोपालैर्बालकैःसार्द्धंसबलोगतवान्पुरीम् ॥ २४ ॥ प्रासादैर्गगनस्पर्शैर्हैमरत्नखचिद्गृहैः ॥ शोभितांदुर्गसंयुक्तांदेवधानीमिवस्थिताम् ॥ २५ ॥ कालिन्दीरत्नसोपानैश्चलदूर्मिकुतूहलैः ॥ अलकामिवशोभाढ्यांदिव्यनारीनरैर्युताम् ॥ २६ ॥ प्रेक्षञ्छ्रीमथुरांकृष्णोधनिनांमन्दिराणिच ॥ पश्यन्गोपालकैःसार्द्धंराजमार्गंविवेशह ॥ २७ ॥ श्रुत्वागतंतंवसुदेवनन्दनंबहुश्रुतावैमथुरापुरीगताः ॥ त्यक्त्वाथकर्माणिविसृज्यताःशिशून्द्रष्टुंव्यधावन्नुदधिंयथापगाः ॥ २८ ॥ काश्चित्तुहर्म्यात्किलजालदेशात्कुड्यात्तुकाश्चित्पटतोगवाक्षात् ॥ विनिर्गताद्द्वारकपाटदेशात्तच्चत्वरात्तंददृशुःपुरंध्र्यः ॥ २९ ॥ एकंचलत्कुंतलमाननेस्वेकिमग्रगानांतुमनांसिहर्तुम् ॥ पश्चात्कृतंमौलितलेदधानंकिम्पृष्ठगानांहरणंद्वितीयम् ॥ ३० ॥ पीताम्बरार्द्धंबलिनंस्फुरत्कटावर्द्धतदंसेजलदेयथातडित् ॥ पद्मंकरेस्वांह्रादिवैजयंतींस्रजंदधानंवसुदेवनन्दनम् ॥ ३१ ॥ विलोक्यसर्वामुमुहुःपुरस्त्रियोविलोलपाठीननवीनकुण्लम् ॥ बालार्कहेमांगदबाहुमण्डलंराजन्नसंख्याण्डपतिंपरात्परम् ॥ ३२ ॥ ॥ पुरन्ध्र्यऊचुः ॥ ॥ अहोवृन्दावनंरम्यंयत्रसान्निहितोह्ययम् ॥ धन्यागोपगणाःसर्वेपश्यंत्येनंमनोहरम् ॥ ३३ ॥ धन्यागोपरमण्यस्तास्ताभिःकिंसुकृतंकृतम् ॥ पिबन्तियारासरङ्गेमुहुश्चास्याधरामृतम् ॥ ३४ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ राजमार्गेरंगकारंरजकंयान्तमुन्मदम् ॥ गोपालानुमतेनैवप्राहतम्मधुसूदनः ३५ ॥ देहिनोमित्रवासांसिरुचिराणिमहामते ॥ दातुस्तेहिपरंश्रेयोभविष्यतिनसंशयः ॥ ३६ ॥ प्रज्वलन्कृष्णवाक्येनघृतेनाग्निर्यथाभृशम् ॥ कंसभृत्योमहादुष्टःप्राहेदंपथिमाधवम् ॥ ३७ ॥

॥ ४ ॥

रजकउवाच ॥ ॥ ईदृशान्येववस्त्राणिपितृभिवःपितामहैः ॥ धारितानिकिमुद्वृत्तास्तेनकौपीनधारकाः ॥ ३८ ॥ याताशुवन्यानगरा
त्सर्वेवैजीवितेच्छया ॥ कारागारेकारयामियुष्मान्वस्त्रहरानहम् ॥ ३९ ॥॥ नारदउवाच ॥ एवंप्रवदतस्तस्यरजकस्ययदूत्तमः ॥ जहार
मस्तकंसद्यःकराग्रेणैवलीलया ॥ ४० ॥ तज्ज्यौतिःश्रीघनश्यामेलीनंजातंविदेहराट् ॥ सद्यस्तदनुगाःसर्वेवासःकोशान्विसृज्यवै ॥ ४१ ॥
दुद्रुवुःसर्वतोराजञ्छरत्कालेयथाघनाः ॥ गृहीत्वात्मप्रियेवस्त्रेस्थितयोरामकृष्णयोः ॥ जगृहुर्गोपबालास्तेराजमार्गेजनाअपि ॥ ४२ ॥
तद्धारणाविदोबालावासांसिरुचिराणिच ॥ अस्तव्यस्तंपरिदधुःश्रीकृष्णस्यप्रपश्यतः ॥ ४३ ॥ वीक्ष्यतौबालकःकश्चिच्छ्रीकृष्णबलदे
वयोः ॥ विचित्रवर्णैर्वासोभिर्दिव्यंवेषंचकारह ॥ ४४ ॥ तथान्येषांशिशूनाञ्चयथायोग्यंविधायसः ॥ राजन्परमयाभक्त्यापुनःकृष्णंददृ
र्शह ॥ ४५ ॥ प्रसन्नोभगवांस्तस्मैप्रादात्सारूप्यमात्मनः ॥ बलंश्रियंतथैश्वर्य्यंबलदेवोददौपुनः ॥ ४६ ॥ ॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहि
तायांश्रीमथुराखण्डेश्रीनारदबहुलाश्वसंवादेश्रीमथुराप्रवेशोनामपञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
॥ नारदउवाच ॥ ॥ अथगोपालकैसार्द्धंश्रीकृष्णोनन्दनन्दनः ॥ गृहंजगामसबलःसुदाम्नोदाममालिनः ॥ १ ॥ दृष्ट्वातौससमु
त्थायनमस्कृत्यकृतांजलिः ॥ पुष्पसिंहासनेस्थाप्यप्राहगद्गदयागिरा ॥ २ ॥ ॥ सुदामोवाच ॥ ॥ धन्यंकुलंमेभवनंचजन्मत्वय्याग
तेदेवकुलानिसप्त ॥ मातुःपितुःसततथाप्रियायावैकुंठलोकंगतवंतिमन्ये ॥ ३ ॥ भूभारमाहर्तुमलंयदोःकुलेजातौयुवांपूर्णतमौपरे
श्वरौ ॥ नमोयुवाभ्यांममदीनदीनगृहंगताभ्यांजगदीश्वरौपरौ ॥ ४ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वापुष्परचनालंकारंमधुपध्वनी
न् ॥ निवेद्यमकरंदांश्चमालाकारोननामह ॥ ५ ॥ धृत्वातत्पुष्पनिचयंसबलोभगवान्हरिः ॥ दत्त्वागोपेभ्यआरात्तंप्राहप्रहसिताननः
॥ ६ ॥ गरीयसीमत्पदाब्जेभक्तिर्भूयात्सदातव ॥ मद्भक्तानांतुसंगःस्यान्मत्स्वरूपमिहैवहि ॥ ७ ॥ बलदेवोददौतस्मैश्रियंचान्वयव
र्द्धिनीम् ॥ उत्थायतौततोराजन्नन्यांवीथींप्रजग्मतुः ॥ ८ ॥ यांतींस्त्रियंपद्मनेत्रांपाटीरालेपभाजनम् ॥ बिभ्रतींयुवतींकुब्जांपथिपप्रच्छ
माधवः ॥ ९ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ कात्वंकस्यप्रियासुभ्रूःकस्यार्थचन्दनंत्विदम् ॥ देह्यावयोर्येनतवचिरंश्रेयोभविष्यति ॥ १० ॥

सैरन्ध्र्युवाच ॥ ॥ दास्यस्मिसुन्दरवरकुब्जानाममहामते ॥ मद्धस्तोत्थंचपाटीरंजातंभोजपतेःप्रियम् ॥ ११ ॥ अद्यापिकंसदास्य
स्मिसांप्रतंतवचाग्रतः ॥ हस्तिशुंडादंडसमेभुजदंडेस्तिमेमनः ॥ १२ ॥ युवांविनाकोन्यतमोऽनुलेपंकर्तुमर्हति ॥ युवयोस्तुसमंरूपंत्रै
लोक्येनहिविद्यते ॥ १३ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ उभाभ्यांसाददौसांद्रंहर्षितास्ह्यनुलेपनम् ॥ अथतावंगरागेणरामकृष्णौविरेजतुः ॥
॥ १४ ॥ जगृहुश्चन्दनंदिव्यंकिंचित्किंचिद्व्रजार्भकाः ॥ त्रिवक्रामथतांकृष्णऋज्वींकर्तुंमनोदधे ॥ १५ ॥ आक्रम्यपद्भ्यांप्रपदेंगुलिद्व
यंप्रोत्तानहस्तेनविभुः परेश्वरः ॥ प्रगृह्यनृणांचिबुकेप्रपश्यतांवक्रांतनुंतामुदनीनमद्धरिः ॥ १६ ॥ तदैवसायष्टिसमानविग्रहादीप्त्या
चरंभांक्षिपतीवरूपिणी ॥ भूत्वागृहीत्वाहहरिंतुवाससिशुचिस्मिताजातमनोजविह्वला ॥ १७ ॥ सैरन्ध्र्युवाच ॥ ॥ गच्छाशुहे
सुंदरवर्यमद्गृहंत्यक्तुंभवंतंकिलनोत्सहेहम् ॥ प्रसीदसर्वज्ञरसज्ञमानदत्वयाभृशंप्रोन्मथितंमनोमम ॥ १८ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ तदै
वगोपाजहसुःपरस्परमहोकिमेतत्करतालनिःस्वनैः ॥ प्रहस्यरामस्यहरिःप्रपश्यतस्तद्याच्यमानोह्यवदत्परंवचः ॥ १९ ॥ ॥ श्री
भगवानुवाच ॥ ॥ अहोतिधन्यामथुरापुरीयंवसंतियत्रैवजनास्तुसौम्याः ॥ येऽज्ञातपांथान्स्वगृहंनयंतिदृष्ट्वापुरींधामतवागमिष्ये ॥ २० ॥
नारदउवाच ॥ ॥ एवंमुक्त्वोत्तरीयांतंसमाकृष्यगिरार्द्रया ॥ राजमार्गंव्रजन्कृष्णोवैश्यानाढ्यान्ददर्शह ॥ २१ ॥ पुष्पताम्बूलगंधा
ढ्यैःफलैर्दुग्धफलैर्हरिम् ॥ सम्पूज्यस्वासनेस्थाप्यनेमुरग्राधियोविशः ॥ २२ ॥ ॥ वैश्याऊचुः ॥ ॥ भवेच्चेदत्रतेराज्यंतावकान्स्म
रतात्सदा ॥ वयंतवप्रजादेवराज्येप्राप्तेनकःस्मरेत् ॥ २३ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ पप्रच्छसुस्मितोवैश्यान्कोदंडस्थानमच्युतः ॥ नतेत
मूचुःसुधियःकोदंडेभंगशंकया ॥ २४ ॥ तद्रूपगुणमाधुर्य्यमोहितायेचमाथुराः ॥ कुमारपश्यैहिधनुरित्यूचुस्तद्दिदृक्षवः ॥ २५ ॥
तैर्दृष्टेनपथाकृष्णःप्रविष्टोधनुषःस्थलम् ॥ मैत्रींकुर्वन्वयस्यैश्चमाथुरैःपुरबालकैः ॥ २६ ॥ यथैंद्रंहेमचित्राढ्यंकोदंडंसप्ततालकम् ॥
पुरुषैःपंचसाहस्रैर्नेतुंयोग्यंबृहद्वरम् ॥ २७ ॥ अष्टधातुमयंक्लिष्टंलक्षभारसमंपरम् ॥ चतुर्दश्यांपौरजनैरर्चितंयज्ञमंडले ॥ २८ ॥
भार्गवेणपुरादत्तंयदुराजायमाधवः ॥ ददर्शकुंडलीभूतंसाक्षाच्छेषमिवस्थितम् ॥ २९ ॥ वार्य्यमाणोनृभिःकृष्णःप्रसह्यधनुराददे ॥

पश्यतांतत्रपौराणांसज्यंकृत्वाथलीलया ॥ ३० ॥ आकृष्यकर्णपर्यंतंदोर्दंडाभ्यांहरिर्धनुः ॥ बभंजमध्यतोराजन्निक्षुदंडंगजोयथा ॥ ३१ ॥
भज्यमानस्यधनुषष्टंकारोभूत्तडित्स्वनः ॥ ननादतेनब्रह्मांडंसप्तलोकैर्बिलैः सह ॥ ३२ ॥ विचेलुर्दिग्गजास्ताराराजद्भूखण्डमंडलम् ॥
तदैवबाधिरीभूतापृथिव्यांजनमंडली ॥ ३३ ॥ कंसस्यहृदयंशब्दोविददारघटीद्वयम् ॥ तद्रक्षिणःप्रकुपिताउत्थिताआततायिनः ॥
॥ ३४ ॥ गृहीतुकामाःश्रीकृष्णंप्रत्यूचुर्बध्यतामिति ॥ अथतानागतान्वीक्ष्यसशस्त्रान्बलकेशवौ ॥ ३५ ॥ कोदंडशकलेनीत्वाज
घ्नतुर्दुर्मदान्भृशम् ॥ शकलातिप्रहारेण केचिद्वीरास्तुमूर्च्छिताः ॥ ३६ ॥ भिन्नपादाभिन्ननखाःकेचिच्छिन्नांसबाहवः ॥ वीराःपंचसह
स्राणिनिपेतुर्भूमिमंडले ॥ ३७ ॥ विचेलुर्माथुराः सर्वेदुद्रुवुस्तद्दिदृक्षवः ॥ पुर्य्यांकोलाहलेजातेनृणांजातंमहद्भयम् ॥ ३८ ॥ भोजराज
सभाछत्रमकस्मान्निपपातह ॥ गोपालैः सबलः कृष्णोधावंश्चापस्थलान्नृप ॥ आययौनन्दनिकटंसंध्याकालेऽतिभीतवत् ॥ ३९ ॥ निरी
क्ष्यगोविन्दसुरूपमद्भुतंविमोहितावैमथुरापुरांगनाः ॥ विस्रस्तवासःकबराःस्मराधयःपरस्परंप्राहुरिदंसखीजनम् ॥ ४० ॥
पुरन्ध्र्यऊचुः ॥ ॥ कंदर्पकोटिद्युतिमाहरंस्त्वरंस्वैरंचरन्वैमथुरापुरेहरिः ॥ निरीक्ष्यतेकाभिरतीवसाक्षादंगेषुसर्वेष्वपिनःसमादिशत् ॥
॥ ४१ ॥ ॥ कुशलाऊचुः ॥ ॥ क्रूराःस्त्रियःकिंनहिसंतिपत्तनेनिरीक्ष्यतेयाभिरनंगमोहनः ॥ अंगेषुसर्वेष्वपिसर्वसुन्दरोनास्माभिरान
न्दमयोनिरीक्ष्यते ॥ ४२ ॥ कस्यैकदेशेमधुरत्वमीक्ष्यतेतत्रास्तिनेत्रंप्रपतत्पतंगवत् ॥ यस्त्वेवसर्वांगमनोहरःसखिसएवनेत्रेणकथंसमी
क्ष्यते ॥ ४३ ॥ अंगेह्यंगेसुन्दरेनन्दसूनोःप्राप्तंप्राप्तंयत्रयत्रापिनेत्रम् ॥ तस्मात्तस्मान्नाभवल्लब्धसौख्यंलावण्याब्धौमग्नवल्लग्नचित्तम् ॥ ४४ ॥
दृष्ट्वादिनेयंव्रजराजनन्दनंस्वप्नेपितद्ददृशुःपुरस्त्रियः ॥ गोप्यःकथंतंमधुरंनसस्मरुर्याभिःकृतंमैथिलरासमंडलम् ॥ ४५ ॥ ॥ इतिश्रीम
द्गर्गाचार्यसंहितायांश्रीमथुराखण्डे श्रीनारदबहुलाश्वसंवादे श्रीमथुरादर्शनंनाम षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
॥ नारदउवाच ॥ ॥ रजकस्यशिरश्छेदंकंसोवैराक्षिणांवधम् ॥ धनुर्भंगंततःश्रुत्वापरंत्रासमुपागमत् ॥ १ ॥ तत्क्षणाद्दुर्निमित्तानिवा
मांगस्फुरणानिच ॥ प्रपश्यन्नंगभंगानिनानिद्रांप्रापदैत्यराट् ॥ २ ॥ स्वप्नेप्रेतैःसमायुक्तस्तैलाभ्यक्तोदिगंबरः ॥ जपास्रङ्माहिषारूढोदक्षि

णाशांजगामसः ॥ ३ ॥ प्रातःकालेसमुत्थायकार्यभारकराज्ञनान् ॥ आहूयकारयामासमल्लक्रीडामहोत्सवम् ॥ ४ ॥ विशालाजिरसंयु
क्तेहेमस्तंभसमन्विते ॥ ॥ सभामंडपदेशाग्रेरंगभूमिर्बभूवह ॥ ५ ॥ वितानैर्हेमसंकाशैर्मुक्तादामविलंबिभिः ॥ सोपानैर्हैममंचैश्चरंगभूमि
र्बभौनृप ॥ ६ ॥ राजमंचेरत्नमयेमकरन्दार्चितेशुभे ॥ शक्रसिंहासनंतत्रसोपबर्हणमंडलम् ॥ ७ ॥ आतपत्रेणदिव्येनचन्द्रमंडलचारुणा ॥
हंसाभैर्व्यजनैर्युक्तैश्चामरैर्वज्रमुष्टिभिः ॥ ८ ॥ दशहस्तोच्छ्रितंशश्वद्विश्वकर्मविनिर्मितम् ॥ तदारुह्यबभौकंसोऽद्रिशृंगंमृगराडिव ॥
॥ ९ ॥ गायकाःप्रजगुस्तत्रननृतुर्वारयोषितः ॥ नेदुर्मृदंगपटहतालभेर्य्यानकादयः ॥ १० ॥ राजानोमंडलेशाश्चपौराजानपदानृप ॥ द
दृशुर्मल्लयुद्धंतेमंचेमंचेसमास्थिताः ॥ ११ ॥ चाणूरोमुष्टिकःकूटःशलस्तोशलएवच ॥ व्यायाममुद्गरैर्युक्तायुयुधुस्तेपरस्परम् ॥ १२ ॥
नन्दराजादयोगोपाःकंसाहूतानताननाः ॥ दत्वाबलिंपरंतस्मादेकस्मिन्मंचआश्रिताः ॥ १३ ॥ बाणासुरजरासंधनरकाणांपुरान्नृप ॥ अ
न्येषांशंबरादीनांसकाशाद्भुभुजांतथा ॥ बलयश्चाययूराजन्यदुराजायतत्रवै ॥ १४ ॥ अथतौरामकृष्णौद्वौमायाबालकविग्रहौ ॥ मल्ल
लीलादर्शनार्थंययतूरंगमंडलम् ॥ १५ ॥ गोमूत्रचयसिन्दूरकस्तूरीपत्रभृन्मुखम् ॥ स्रवन्मदंमहामत्तंरत्नकुंडलमंडितम् ॥ १६ ॥ गजं
कुवलयापीडंरंगद्वारमवस्थितम् ॥ वीक्ष्यकृष्णोमहामात्रंप्राहगंभीरयागिरा ॥ १७ ॥ आकर्षयांगनागेन्द्रंमार्गंकुरुममेच्छया ॥ नचेत्त्वां
पातयिष्यामिसनागंभूमिमंडले ॥ १८ ॥ महामात्रस्तदाक्रुद्धोनोदयामासतंगजम् ॥ चीत्कारमुत्कटंदिक्षुकुर्वंतंनन्दसूनवे ॥ १९ ॥ गृ
हीत्वातंहरिंसद्यःशुंडादंडेननागराट् ॥ उज्जहारततस्तस्मान्निर्गतोभारभृद्धरिः ॥ २० ॥ तत्पादेषुविलीनोभूत्प्रश्रमन्सन्नितस्ततः ॥ वृ
न्दावननिकुंजेषुवृक्षेषुचयथाहरिः ॥ २१ ॥ करेजग्राहतन्नागःशुंडादंडेनचांघ्रिषु ॥ निष्पीड्यशुंडांहस्ताभ्यांहरिःपश्चाद्विनिर्गतः ॥
॥ २२ ॥ तिर्यग्भूतश्चतंनागोगृहीतुमुपचक्रमे ॥ मुष्टिनातंघातयित्वापुरोदुद्रावमाधवः ॥ २३ ॥ तमन्वधावन्नागेन्द्रोमथुरायांविदेहरा
ट् ॥ कोलाहलेतदाजातेहरिस्तस्मादितोययौ ॥ २४ ॥ पुच्छेगृहीत्वातन्नागंबलदेवोमहाबलः ॥ चकर्षभुजदंडाभ्यांफणिनंगरुडोयथा ॥
॥ २५ ॥ प्रहसन्भगवान्कृष्णोगृहीत्वातंकरेबलात् ॥ चकर्षभुजदंडाभ्यांकूपरज्जुंयथानरः ॥ २६ ॥ द्वयोराकर्षणान्नागोविह्वलोभून्न

पेश्वर ॥ महामात्रास्तदासप्तरुरुद्दुस्तंगजंबलात् ॥ २७ ॥ नीतागजास्तथाचान्यैःकृष्णंहंतुंशतत्रयम् ॥ अंकुशास्फालनात्क्रुद्धंमत्तेभं
पुनरागतम् ॥ २८ ॥ श्रीकृष्णोभगवान्साक्षाद्धलदेवस्यपश्यतः ॥ २९ ॥ शुंडादंडेसंगृहीत्वाभ्रामयित्वात्वितस्ततः ॥ पातयामासभू
पृष्ठेकमंडलुमिवार्भकः ॥ ३० ॥ दूरेप्रपतितास्तस्यमहामात्राइतस्ततः ॥ सतांप्रपश्यतांनागःसद्योवैनिधनंगतः ॥ ३१ ॥ तज्ज्योतिः
श्रीघनश्यामेलीनंजातंविदेहराट् ॥ दंतावुत्पाट्यतस्यापिरामकृष्णौमहाबलौ ॥ निजघ्नतुर्महामात्रान्मृगान्केसरिणौयथा ॥ ३२ ॥ द्विपे
हतेपियेचान्येमहामात्राइतस्ततः ॥ विदुद्रुवुर्यथामेघावर्षाकालेगतेसति ॥ ३३ ॥ एवंहत्वाद्विपंगोपैःशेषैस्तैःप्रेक्षणोत्सुकैः ॥ जयारावै
रामकृष्णौश्रमवारिमदांकितौ ॥ ३४ ॥ परिश्रमारुणमुखौरंगंविविशतुस्त्वरम् ॥ दंतपाणीमहावेगौयथाशामनिलानलौ ॥ ३५ ॥ मल्लाश्च
मल्लंचनरानरेंद्रंस्त्रियःस्मरंगोपगणाव्रजेशम् ॥ पितासुतंदंडधरंह्यसंतोमृत्युंचकंसोविबुधाविराजम् ॥ ३६ ॥ तत्त्वंपरंयोगिवराश्चभोजा
देवंतदारंगगतंबलेन ॥ पृथक्पृथग्भावनयाह्यपश्यन्सर्वेजनास्तंपरिपूर्णदेवम् ॥ ३७ ॥ हतंद्विपंवीक्ष्यचतौमहाबलौकंसोमनस्वीभयमा
पचेतसि ॥ मंचस्थिताहर्षितमानसाश्चयौचंद्रंचकोराइवतेसुखंययुः ॥ ३८ ॥ कर्णेंचकर्णंविनिधायनागरामहोत्सुकास्तेह्यवदन्परस्परम् ॥
एतौहिसाक्षात्परमेश्वरौपरौबभूवतुर्वैवसुदेवनन्दनौ ॥ ३९ ॥ अहोतिरम्यंव्रजमंडलंपरंयत्रैषसाक्षाद्विचचारमाधवः ॥ कृत्वाहियद्दर्शनम
द्यदुर्लभंवयंकृतार्थास्तुभवेमसर्वतः ॥ ४० ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ वदत्सुपौरलोकेषुनदत्तूर्येषुमैथिल ॥ चाणूरस्तावुपव्रज्यरामकृष्णा
ववाचह ॥ ४१ ॥ ॥ चाणूरउवाच ॥ ॥ हेरामहेकृष्णयुवांमहाबलौराज्ञःपुरोवैकुरुतंमृधंबलात् ॥ प्रहर्षितेराजनिचेद्यदूत्तमोकिंकिंन
भद्रंभवतीहवश्चनः ॥ ४२ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ पुरैवभद्रंनृपतेःप्रसादतोबालावयंतुल्यबलैश्चबालकैः ॥ भूयान्मृधोनोबलवान्य
थोचितमधर्मयुद्धंकिलमाभवेदिह ॥ ४३ ॥ चाणूरउवाच ॥ ॥ भवान्नबालोनचवाकिशोरोबलश्चसाक्षाद्बलिनांबलीयान् ॥ सहस्रमत्ते
भबलंदधानोद्विपोभवद्भ्यांनिहतःसलीलम् ॥ ४४ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ एवंतस्यवचःश्रुत्वाभगवान्वृजिनार्दनः ॥ चाणूरेणापियु
युधेमुष्टिकेनबलोबली ॥ ४५ ॥ आकर्षणंनोदनंचभुजाभ्यांभुजदंडयोः ॥ चक्रतुःपश्यतांनृणांगजाविवजिगीषया ॥ ४६ ॥ हस्ताभ्यां

वपुरुत्थाप्यचाणूरस्यहरिःस्वयम् ॥ अतोलयद्देहभारंपुण्यभारंयथाविधिः ॥ ४७ ॥ चाणूरस्तंहरिंदेवंकरेणैकेनलीलया ॥ उज्जहारमहा
वीरोभूखंडंनागराडिव ॥ ४८ ॥ ग्रीवायांकिलचाणूरंभुजवेगेनमाधवः ॥ कक्ष्यांचोद्धृत्यसहसापातयामासभूतले ॥ ४९ ॥ मुष्टिकश्चत
थायुद्धेबलदेवोमहाबलः ॥ जानुदेशेसमुत्थाप्यपातयामासभूतले ॥ ५० ॥ हस्तैश्चजानुभिःपादैर्भुजोरोंगुलिमुष्टिभिः ॥ जघ्नतुःकृष्णचा
णूरौतथैवबलमुष्टिकौ ॥ ५१ ॥ श्रमवारियुतेदृष्ट्वाश्रीमुखेरामकृष्णयोः ॥ सानुकंपास्तदाप्राहुर्गवाक्षस्थानृपस्त्रियः ॥ ५२ ॥ ॥ स्त्रिय
ऊचुः ॥ अहोअधर्मःसुमहत्सभायांजातःपुरोराजनिवर्तमाने ॥ क्ववज्रतुल्यांगवृतौहिमल्लौक्वपुष्पतुल्यौबतरामकृष्णौ ॥ ५३ ॥ अहोअभा
ग्यंहिपुरौकसांनोयुद्धेतयोर्दर्शनमद्यजातम् ॥ अहोतिधन्यंबतभूरिभाग्यंवनौकसांरासरसेनजातम् ॥ ५४ ॥ अहोस्थितेराजनिदुष्टचित्तेनको
पिवक्तुंक्षमएवसख्यः ॥ तस्माद्विनःपुण्यबलेनचेत्तौत्वरंमृधेवैजयतामरीन्स्वान् ॥५५॥ इ०ग०सं०श्रीम०ना०ब०संधे०सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥
॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ आर्द्रचित्तंनन्दराजंवनितानांमनोरथम् ॥ स्मृत्वाशत्रून्हन्तुकामश्चक्रेयुद्धंबलाद्धरिः ॥ १ ॥ गृहीत्वाभुजद
ण्डाभ्यांचाणूरङ्गनेबलात् ॥ चिक्षेपसहसाकृष्णोवातःपद्ममिवोद्धतम् ॥ २ ॥ आकाशात्पतितःसोपितारकेवह्यधोमुखः ॥ उत्थाय
मुष्टिनाकृष्णंताडयामासवेगतः ॥ ३ ॥ तस्यमुष्टिप्रहारेणनचचालपरात्परः ॥ सद्योगृहीत्वाचाणूरंपातयामासभूतले ॥ ४ ॥ भिन्नदन्तस्तु
चाणूरःक्रोधयुक्तोमदोत्कटः ॥ मुष्टिद्वयेनश्रीकृष्णंतताडहृदिमैथिल ॥ ५ ॥ गृहीत्वाकरयोस्तंवैकराभ्यांभगवान्स्वयम् ॥ कंसस्याग्रेभ्रा
मयित्वासर्वेषांपश्यतांनृप ॥ ६ ॥ पातयामासभूपृष्ठेकमण्डलुमिवार्भकः ॥ श्रीकृष्णस्यप्रचारेणचाणूरोभिन्नमस्तकः ॥ ७ ॥ उद्वमन्रु
धिरंराजन्सद्योवैनिधनंगतः ॥ तथैवमुष्टिकंमल्लंमुष्टिभिर्युधिदुर्गमम् ॥ ८ ॥ धृत्वांघ्रौभ्रामयित्वाखेबलदेवोमहाबलः ॥ पातयामासभूपृ
ष्ठेफणिनंगरुडोयथा ॥ मुष्टिकोनिधनंप्रापप्रोद्वमन्रुधिरंमुखात् ॥ ९ ॥ कूटंसमागतंवीक्ष्यबलदेवोमहाबलः ॥ मुष्टिनापातयामासवज्रेणे
न्द्रोयथागिरिम् ॥ १० ॥ प्रांतंशलंनन्दसूनुर्लत्तयातन्तताडह ॥ तीक्ष्णयातुण्डयाराजन्कद्रूजङ्गरुडोयथा ॥ ११ ॥ गृहीत्वातोशलं ॥ ७ ॥
कृष्णोमध्यतःसंविदार्यच ॥ प्राक्षिपत्कंसमञ्चाग्रेविटपंसिंधुरोयथा ॥ १२ ॥ एतेनिपातितारङ्गेसद्योवैनिधनङ्गताः ॥ तेषांज्योतींषिवैकु

ण्ठेविविशुःपश्यतांसताम् ॥ १३ ॥ एवंश्रीरामकृष्णाभ्यांमल्लेषुनिहतेषुच ॥ शेषाःप्रदुद्रुवुर्मल्लाभयार्ताजीवनेच्छया ॥ १४ ॥ श्रीदामा
दीन्वयस्यांश्चगोपानाकृष्णमाधवः ॥ तैःसार्द्धंयुद्धमारेभेसर्वेषांपश्यतांसताम् ॥ १५ ॥ किरीटकुण्डलधरौरामकृष्णौसहार्भकैः ॥ वि
हरन्तौवीक्ष्यरङ्गेविसिष्मुःपुरवासिनः ॥ १६ ॥ कंसंविनासर्वमुखाज्जयशब्दोविनिर्गतः ॥ साधुसाध्वितिवादोभून्नेदुर्दुंदुभयस्ततः ॥ १७ ॥
स्वस्याऽजयंवीक्ष्यकंसोमहाक्रोधसमाकुलः ॥ वर्जयित्वातूर्यघोषंप्राहप्रस्फुरिताधरः ॥ १८ ॥ ॥ ॥ कंसउवाच ॥ ॥ दुर्बुद्धियुक्तौवसु
देवनन्दनौप्रसह्यनिःसारयताशुमत्पुरात् ॥ हरंतुसर्वंव्रजवासिनांधनंबध्नीतनन्दंसहसातिदुर्मतिम् ॥ १९ ॥ अद्योग्रसेनस्यपितुःकुबुद्धेः
शौरेःशिरश्चाशुहिछिंधिछिंधि ॥ कौयत्रतत्रापितथात्रवृष्णिजातान्सुरांशान्किलसूदयध्वम् ॥ २० ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ एवंविकत्थ
मानस्यकंसस्ययदुनंदनः ॥ सहसोत्पत्त्यतंमञ्चमारुह्यक्रोधपूरितः ॥ २१ ॥ मृत्युंसमागतंवीक्ष्यमञ्चादुत्थायसत्वरम् ॥ मदोद्धतोभर्त्स
यंस्तंजगृहेखड्गचर्म्मणी ॥ २२ ॥ अग्रहीत्सहसाकंसंदोर्भ्यांचर्मासिसंयुतम् ॥ यथातुण्डविभागाभ्यांसविषंफणिनंविराट् ॥ २३ ॥ पतत्खड्ग
श्चलच्चर्माभुजबन्धाद्बलाद्बली ॥ विनिर्ययौताक्ष्यतुण्डात्पुण्डरीकोयथाफणी ॥ २४ ॥ मञ्चेतौबलिनौवेगान्मर्दयन्तौपरस्परम् ॥ शैलशृंगे
यथासिंहौशुशुभातेयथातथम् ॥ २५ ॥ उत्पतन्तम्बलात्कंसंशतहस्तंमहाम्बरे ॥ अग्रहीच्चोत्पतन्कृष्णःश्येनंश्येनोयथाम्बरे ॥ २६ ॥ गृही
त्वाभुजदण्डाभ्यांप्रचण्डंदैत्यपुङ्गवम् ॥ त्रैलोक्यबलधृग्देवोभ्रामयित्वात्वितस्ततः ॥ २७ ॥ आकाशात्पातयामासमञ्चोपरिरुषान्वितः ॥
भग्नदण्डोभवन्मञ्चस्तडित्पातेयथाद्रुमः ॥ २८ ॥ पतितोपिसवज्राङ्गःकिञ्चिद्व्याकुलमानसः ॥ सहसोत्थाययुयुधेश्रीकृष्णेनमहात्मना ॥
॥ २९ ॥ नीत्वातंभुजदण्डाभ्यांमञ्चेक्षिप्त्वापुनःप्रभुः ॥ आरुह्यहृदयंतस्यमौलिंजग्राहमाधवः ॥ ३० ॥ सद्यःप्रगृह्यकेशेषुरंगोपरिहरिः
स्वयम् ॥ मञ्चात्तंपातयामासशैलाद्गण्डशिलामिव ॥ ३१ ॥ तस्योपरिष्टाच्छ्रीकृष्णःसर्वाधारःसनातनः ॥ निपपातस्वयंवेगादनंतोनन्त
विक्रमः ॥ ३२ ॥ इत्थंद्वयोर्निपातेनानिम्नंभूखण्डमण्डलम् ॥ स्थालीवसहसाराजंश्चकम्पेघटिकाद्वयम् ॥ ३३ ॥ सम्परेतम्भोजराजंभूमिं
तंविचकर्षह ॥ यथामृगेन्द्रोनागेन्द्रंसर्वेषांपश्यतांनृप ॥३४॥ हाहाकारस्तदैवासीद्धावतांभूभुजांनृप॥वैरभावेनदेवेशंभजन्कंसोमहाबलः॥३५॥

जगामतस्यसारूप्यंभृंगिणःकीटकोयथा ॥ कंसंप्रपतितंदृष्ट्वाभ्रातरोष्टौमहाबलाः ॥ सुनामसृष्टिन्यग्रोधतुष्टिमद्राष्ट्रपालकाः ॥ ३६ ॥
सुहुनाकंकशंकुभ्यांक्रोधप्रस्फुरिताधराः ॥ खड्गचर्मधरायोद्धुंकृष्णोपरिसमाययुः ॥ ३७ ॥ वीक्ष्यतान्मुद्गरंनीत्वारोहिणीनंदनो
बलः ॥ आराच्चकारहुंकारंयथासिंहोमृगान्प्रति ॥ ३८ ॥ हुंकारेणैवशस्त्राणितेषांहस्तेभ्यआभयात् ॥ पेतुराम्रफलानीवदंडघातैश्चमैथि
ल ॥ ३९ ॥ निःशस्त्रास्तेमहावीरामुष्टिभिःसर्वतोबलम् ॥ तेडुःशैलंयथानागाःशुंडादंडैरितस्ततः ॥ ४० ॥ सृष्टिंतथासुनामानंमुद्गरेण
बलोहनत् ॥ न्यग्रोधंभुजवेगेनकंकंवामकरेणवै ॥ ४१ ॥ शंकुंसुहुंतुष्टिमंतंवामपादेनमाधवः ॥ राष्ट्रपालंदक्षिणेनपादेनाभिजघानह ॥
॥ ४२ ॥ अष्टौनिपेतुःसहसावृक्षावातहताइव ॥ तेषांज्योतिर्भगवतिलीनंजातंविदेहराट् ॥ ४३ ॥ देवदुंदुभयोनेदुर्जयध्वानिरभूत्तदा ॥
सद्योवैववृषुर्देवाःपुष्पैर्नन्दनसंभवैः ॥ ४४ ॥ विद्याधर्यश्चगंधर्व्योननृतुर्हर्षविह्वलाः ॥ विद्याधराश्चगंधर्वाःकिन्नरास्तद्यशोजगुः ॥ ४५ ॥ ब्र
ह्माद्यामुनयःसिद्धाविमानैर्द्रष्टुमागताः ॥ तुष्टुवूरामकृष्णौतौवाग्भिःश्रुतिपरायणाः ॥ ४६ ॥ ताडयंत्यउरोहस्तैरस्तिप्राप्त्यादयस्त्रियः ॥ विनि
र्गतास्तारुरुदुर्जातवैधव्यदुःखिताः ॥ ४७ ॥ स्त्रियऊचुः ॥ हानाथहेयुद्धपतेक्वगतोसिमहाबल ॥ त्रैलोक्यविजयीसाक्षाद्देवानामपिदुर्जयः ॥
॥ ४८ ॥ जातमात्राःस्वसुःपुत्रानिर्घृणेनत्वयाहताः ॥ अनिर्दशानिर्दशाश्चाऽपरेपिनिहताबलात् ॥ तेनपापेनघोरेणदशामेतादृशींगतः ॥
॥ ४९ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ एवमश्रुमुखीर्दीनाआश्वास्यनृपयोषितः ॥ विधाययमुनातीरेचिताःश्रीखंडसंयुताः ॥ ५० ॥ हतानां
कारयित्वासौक्रियांवैपारलौकिकीम् ॥ सर्वान्संबोधयामासभगवाँल्लोकभावनः ॥ ५१ ॥ ॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांमथुराखण्डे
नारदबहुलाश्वसंवादेकंसवधोनामाष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ अथदेवौरामकृष्णौदेवकीवसुदेवयोः ॥ समीपंजग्मतुःसाक्षाद्वृष्णिभिःपरिवारितौ ॥ १ ॥ स्वतस्तयोर्बन्धनानि
ययुःशिथिलतांनृप ॥ तौवीक्ष्यगरुडंप्राप्तंनागपाशगुणायथा ॥ २ ॥ स्वप्रभावविदोवीक्ष्यपितरौसबलोहरिः ॥ सद्यस्ततानस्वांमायांज
गन्मोहकरींबलात् ॥ ३ ॥ रामकृष्णौसुतौज्ञात्वाशौरिर्मोहसमाकुलः ॥ देवक्यासहसोत्थायस्वस्वजेचाश्रुपूरितः ॥ ४ ॥ तावाश्वास्यहरिः

सद्यो वृष्णिभिःपरिवारितः ॥ मातामहंतूग्रसेनंचकारमथुराधिपम् ॥ ५ ॥ आहूययादवान्कंसभयाद्देशांतरंगतान् ॥ प्रेम्णानिवारयामा
ससकुटुंबान्यदोःपुरि ॥ ६ ॥ नन्दराजंगोपगणैःस्वगृहान्गंतुमुद्यतम् ॥ नत्वातंसबलःप्राहमोहयन्निवमायया ॥ ७ ॥ अत्रैववासंकुरुता
तपुर्य्यांगंतुंयदीच्छासहसोत्थितास्यात् ॥ पश्चादहंवैसबलोयदून्वाविधायपार्श्वंतवचागमिष्ये ॥ ८ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ एवंश्रीरा
मकृष्णाभ्यांनन्दराजःप्रपूजितः ॥ आलिंग्यशौरिंगोपालैर्ययौप्रेमातुरोव्रजम् ॥ ९ ॥ दत्तंश्रीकृष्णजन्मर्क्षेधेनूनांनियुतंपुरा ॥ ब्राह्मणेभ्यो
ददौशौरिर्वस्त्रमालास्वलंकृतम् ॥ १० ॥ शौरिर्गर्गंसमाहूयश्रीकृष्णबलदेवयोः ॥ यज्ञोपवीतंविधिवत्कारयामासधर्मवित् ॥ ११ ॥ रामकृ
ष्णौसर्वविद्याध्ययनंकर्तुमुद्यतौ ॥ गुरोःसांदीपनेःपार्श्वंजग्मतुर्जनवत्परौ ॥ १२ ॥ कृत्वापरांगुरोःसेवांलघुकालेनमाधवौ ॥ सर्वविद्यांज
गृहतुःसर्वविद्याविदांवरौ ॥ १३ ॥ गुरवेदक्षिणांदातुमुद्यतौतौकृतांजली ॥ मृतंपुत्रंदक्षिणायांताभ्यांवव्रेगुरुर्द्विजः ॥ १४ ॥ रथमारु
ह्यतौदांतौशातकुंभपरिच्छदम् ॥ प्रभासेचाब्धिनिकटंजग्मतुर्भीमविक्रमौ ॥ १५ ॥ सद्यःप्रकंपितःसिन्धूरत्नोपायनमुत्तमम् ॥ नीत्वात
च्चरणोपांतेनिपपातकृतांजलिः ॥ १६ ॥ तमाहभगवाञ्छीघ्रंपुत्रंदेहिगुरोर्मम ॥ प्रचंडोर्मिघटाटोपैस्त्वयातद्ग्रहणंकृतम् ॥ १७ ॥ ॥ स
मुद्रउवाच ॥ ॥ भगवन्देवदेवेशनमयाबालकोहृतः ॥ हृतःपंचजनेनासौशंखरूपासुरेणवै ॥ १८ ॥ वसन्सदामदुदरेबलिष्ठोदैत्यपुंगवः
॥ जेतुंयोग्यस्त्वयादेवदेवानांभयकारकः ॥ १९ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ तेनोक्तोभगवान्कृष्णोवासोबद्ध्वाकटौदृढम् ॥ निपपातमहा
वेगात्समुद्रेभीमनादिनि ॥ २० ॥ श्रीकृष्णस्यनिपातेनत्रिलोकीभारधारिणः ॥ चकंपेब्धिर्भृशंवज्रकूटेनेवविदेहराट् ॥ २१ ॥ ततःपंचज
नोदैत्योयोद्धुंश्रीकृष्णसंमुखे ॥ आगतःसहसावीरःशूलंचिक्षेपमाधवे ॥ २२ ॥ हस्तेगृहीत्वातच्छूलंतेनैवाभिजघानतम् ॥ तद्घातेनप्रप
तितोमूर्च्छितोवारिपंडले ॥ २३ ॥ सहसोत्थायदेवेशंकिंचिद्व्याकुलमानसः ॥ मूर्ध्नाततडपक्षीन्द्रंस्वफणेनफणीयथा ॥ २४ ॥ परिपूर्ण
तमःसाक्षाच्छ्रीकृष्णोभगवान्हरिः ॥ क्रुद्धोमूर्द्धनिवेगेनमुष्टिनातंतताडह २५ ॥ कृष्णमुष्टिप्रहारेणसद्योवैनिधनंगतः ॥ तज्ज्योतिश्री
घनश्यामेलीनंजातंविदेहराट् ॥ २६ ॥ एवंहत्वापंचजनंशंखंनीत्वातदंगजम् ॥ महार्णवान्निर्गतोसौसहसारथमागमत् ॥ २७ ॥ वायुवेगे

नयानेनरामकृष्णौमनोहरौ ॥ जग्मतुःशमनस्यापिदीर्घांसंयमनींपुरीम् ॥ २८ ॥ पांचजन्यध्वनिर्लोकं प्रचंडोमेघघोषवत् ॥ पूरयामास
तंश्रुत्वाचकंपेसस्सभोयमः ॥ २९ ॥ चतुरशीतिलक्षेषुनरकेषुनिपातिताः ॥ यैर्यैःश्रुतोध्वनिस्तेतेजग्मुर्मोक्षंतुपापिनः ॥ ३० ॥ यमःसद्यो
बलिंनीत्वाश्रीकृष्णबलदेवयोः ॥ पपातचरणोपांतेधर्षितःसन्कृतांजलिः ॥ ३१ ॥ ॥ यमउवाच ॥ ॥ हेहरेहेकृपासिन्धोरामरामहाब
ल ॥ असंख्यब्रह्मांडपतीपरिपूर्णतमौयुवाम् ॥ ३२ ॥ देवौपुराणौपुरुषौमहांतौसर्वेश्वरौसर्वजगज्जनेशौ ॥ अद्यैवसर्वौपरिवर्तमानौगिरानि
जाज्ञांवदतंपरेशौ ॥ ३३ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ गुरुपुत्रंलोकपालआनयस्वमहामते ॥ राज्यंकुरुयथान्यायंमदुक्तंमानयंक्वचित् ॥
॥ ३४ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ तदैवतेनोपानीतंगुरुपुत्रंहरिःस्वयम् ॥ गृहीत्वावंतिकामेत्यददौश्रीगुरुवेशिशुम् ॥ ३५ ॥ गुर्वाशिषासं
युतौतौनत्वातंहिकृतांजली ॥ रथमारुह्यमथुरामागतौयदुपूजितौ ॥ ३६ ॥ एकदासबलःकृष्णःसर्वकारणकारकः ॥ पांडवान्संस्मरन्भ
क्तानक्रूरभवनंययौ ॥ ३७ ॥ अक्रूरःसहसोत्थायपरिरभ्यमुदान्वितः ॥ उपचारैःषोडशभिःपूजयित्वाथतौनृप ॥ ३८ ॥ कृतांजलिःपुरः
स्थित्वाजातपूर्णमनोरथः ॥ उवाचानन्दजानितांमुंचन्बाष्पकलांनृप ॥ ३९ ॥ अक्रूरउवाच ॥ युवाभ्यांरामकृष्णाभ्यांताभ्यांनित्यंनमो
नमः ॥ याभ्यांमार्गेयदुक्तंमेपूर्णतच्चकृतंप्रभू ॥ ४० ॥ लोकाभिरामौजनभूषणोत्तमौचांतर्बहिःसर्वजगत्प्रदीपकौ ॥ गोविप्रसाधुश्रुतिध
र्मदेवतारक्षार्थमद्यैवयदोःकुलेगतौ ॥ ४१ ॥ कंसादिदैत्येन्द्रविनाशहेतवेगोलोकलोकात्परिपूर्णतेजसौ ॥ समागतौभारतभूमिमंडलेयु
वांपरेशौसततंनतोस्म्यहम् ॥ ४२ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ त्वमार्य्यवृद्धोधृतिमानहंतवपुरःशिशुः ॥ संतोनस्वात्मनःश्लाघांकुर्वंतिहि
महामते ॥ ४३ ॥ पांडवानांहिकुशलंद्रष्टुंगच्छगजाह्वयम् ॥ शीघ्रमागच्छतान्दृष्ट्वासर्वान्दानपतेभवान् ॥ ४४ ॥ ॥ नारदउवाच ॥
॥ एवमुक्त्वातदाक्रूरंभगवान्भक्तवत्सलः ॥ सबलःशौरिभवनमाययौसर्वकार्यकृत् ॥ ४५ ॥ कौरवेन्द्रपुरंगत्वाक्रूरोदृष्ट्वाथपांडवान् ॥
पुनरागत्यकृष्णायवार्तांसर्वामवर्णयत् ॥ ४६ ॥ ॥ अक्रूरउवाच ॥ ॥ विनायुवांकोपिनपांडवानांसहायकृत्कौरवदुःखभोगिनाम् ॥ मृ
तेचपांडौभवतःपदांबुजेविलग्नचित्ताहिपृथात्मजाये ॥ ४७ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ इतिश्रुत्वाक्रूरमुखाच्छ्रीकृष्णोभगवान्हरिः ॥ अर्द्ध

राज्यंपांडवेभ्यःकौरवाणांबलाद्ददौ ॥ ४८ ॥ अथोक्तंवचनंस्मृत्वातदोद्धवसमन्वितः ॥ महामंगलसंयुक्तंकुब्जायाभवनंययौ ॥ ४९ ॥
दृष्ट्वागाच्छ्रीहरिंप्राप्तंकुब्जारूपवतीत्वरम् ॥ भक्त्यासमर्हयामासपाद्याद्यैःप्राणवल्लभम् ॥ ५० ॥ हेमरत्नखचित्कुड्येकुब्जायाभवनोत्त
मे ॥ बभौहरीरूपवत्यावैकुण्ठेरमयायथा ॥ ५१ ॥ परिपूर्णतमःसाक्षाच्छ्रीकृष्णोभगवान्स्वयम् ॥ यस्याःपतिरभूद्राजन्नहोतस्यास्तपो
महत् ॥ ५२ ॥ तत्रस्थित्वाहरिर्देवोदिनान्यष्टौविदेहराट् ॥ आययौशौरिभवनंलीलामानुषविग्रहः ॥ ५३ ॥ इतिश्रीकृष्णचरितंमथुरायां
विदेहराट् ॥ सर्वपापहरम्पुण्यमायुर्वर्द्धनमुत्तमम् ॥ ५४ ॥ चतुःपदार्थदंनृणांश्रीकृष्णवशकारकम् ॥ मयातेकथितंपृष्टंकिंभूयःश्रोतुमि
च्छसि ॥ ५५ ॥ इतिश्रीमद्गर्गसंहितायां श्रीमथुराखण्डेनारदबहुलाश्वसंवादेयदुसौख्यंनामनवमोऽध्यायः ॥ ९ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
॥ बहुलाश्वउवाच ॥ ॥ श्रीकृष्णचरितंपुण्यंमयातवमुखाच्छ्रुतम् ॥ पुनःश्रोतुमनाश्चाद्यतृषितोवाजलङ्गतः ॥ १ ॥ कंसस्यजन्मक
र्माणित्वयोक्तानिश्रुतानिमे ॥ केश्यादिदैत्यवर्याणांपूर्वजन्मकृतंश्रुतम् ॥ २ ॥ कोयंतुरजकःपूर्वमवधीद्यंहरिःकथम् ॥ अहोयस्यमहज्ज्योतिः
कृष्णेलीनंबभूवह ॥ ३ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ त्रेतायुगेत्वयोध्यायांरामराज्येविदेहराट् ॥ चाराणांशृण्वतांकश्चिद्रजकोह्यवदत्प्रियाम्
॥ ४ ॥ नाहंबिभर्मित्वांदुष्टामुशतींपरवेश्मगाम् ॥ स्त्रीलोभीबिभृयात्सीतांरामोनाहंभजेपुनः ॥ ५ ॥ इतिलोकाद्बहुमुखाद्वाक्यंश्रुत्वाथ
राघवः ॥ सीतांतत्याजसहसावनेलोकापवादतः ॥ ६ ॥ तस्मैदण्डन्दातुमिच्छांनचक्रेराघवोत्तमः ॥ मथुरायांद्वापरान्तेरजकःसबभूवह
॥ ७ ॥ कुवाक्यदोषशान्त्यर्थंतंजघानहरिःस्वयम् ॥ तदपिप्रददौमोक्षंतस्मैश्रीकरुणानिधिः ॥ ८ ॥ दयालोःकृष्णचन्द्रस्यचरित्रंपरमा
द्भुतम् ॥ एतत्तेकथितंराजन्किम्भूयःश्रोतुमिच्छसि ॥ ९ ॥ ॥ बहुलाश्वउवाच ॥ ॥ पुरावैवायकःकोयंनितरांमुनिसत्तम ॥ यस्मै
ददौचसारूप्यंश्रीकृष्णोभगवान्हरिः ॥ १० ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ मिथिलानगरेपूर्ववायकोहरिभक्तिकृत् ॥ श्रीरामोद्वाहसमये
सीरध्वजनृपाज्ञया ॥ ११ ॥ रामलक्ष्मणवेषार्थंवासांसिरचयन्किल ॥ लघुसूत्रैःपरिचयन्कुशलोवस्त्रकर्मसु ॥ १२ ॥ कोटिकन्दर्पला
वण्यौसुन्दरौरामलक्ष्मणौ ॥ तौवीक्ष्यवायकोराजन्मोहितोभून्महामनाः ॥ १३ ॥ अहंस्वहस्तैर्वस्त्राणितयोरङ्गेषुसर्वतः ॥ परिधानङ्कारया

मिचक्रेचेत्थंमनोरथम् ॥ १४ ॥ मनसापिवरंरामोददौतस्मादशेषवित् ॥ द्वापरान्तेभारतेचभविष्यातिमनोरथः ॥ १५ ॥ श्रीरामस्यवरा
त्सोयंमथुरायांबभूवह ॥ तयोर्वैषंकारयित्वातत्सारूप्यंजगामह ॥ १६ ॥ बहुलाश्वउवाच ॥ सुदाम्नामालिनाब्रह्मन्किंकृतंसुकृतंवद ॥
यद्गृहंजग्मतुःसाक्षाद्रामकृष्णौमनोहरौ ॥ १७ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ राजराजवनंरम्यंनाम्नाचैत्ररथंशुभम् ॥ तस्यवैपुष्पबटुकोहेम
मालीतिनामभाक् ॥ १८ ॥ विष्णुभक्तिरतःशान्तोदानीसत्सङ्गकृन्महान् ॥ श्रीकृष्णदेवप्राप्त्यर्थंदेवपूजांचकारह ॥ १९ ॥ समाःपंच
सहस्राणिपद्मानांचशतत्रयम् ॥ नित्यंनीत्वाधूर्जटयेपुरोधृत्वाननामह ॥ २० ॥ एकदातिप्रसन्नोभूत्र्यम्बकःकरुणानिधिः ॥ मालाकार
महाबुद्धेवरंब्रूहीत्युवाचह ॥ २१ ॥ हेममालीतदादेवंनमस्कृत्यकृतांजलिः ॥ प्रदक्षिणीकृत्यपुरःस्थित्वाप्राहनताननः ॥ २२ ॥ ॥ हेम
माल्युवाच ॥ ॥ परिपूर्णतमंकृष्णंक्वचिन्नोगृहमागतम् ॥ पश्यामिदृग्भ्यांतंसाक्षात्त्वद्वरेणभवेदिदम् ॥ २३ ॥ ॥ श्रीमहादेवउवाच ॥
द्वापरान्तेभारतेचमथुरायांमहामते ॥ मनोरथस्तेसफलोभविष्यतिनसंशयः ॥ २४ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ महेश्वरवरेणासौहे
ममालीमहामनाः ॥ मालाकारोद्वापरान्तेसुदामासम्बभूवह ॥ २५ ॥ तस्मादस्यगृहंसाक्षाज्जग्मतूरामकेशवौ ॥ शिववाक्यमृतंकर्तुंकि
म्भूयःश्रोतुमिच्छसि ॥ २६ ॥ ॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां श्रीमथुराखण्डे नारदबहुलाश्वसंवादे रजकवायकसुदामोपाख्यानन्ना
म दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥ ॥ छ ॥ ॥ श्रीबहुलाश्वउवाच ॥ ॥ सैरन्ध्र्याकिंकृतंपूर्वंतपःपरमदुर्घटम् ॥ येनप्रसन्नःश्रीकृ
ष्णोदेवैरपिसुदुर्लभः ॥ १ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ पञ्चवट्यांस्थितंरामंकोटिकन्दर्पसन्निभम् ॥ वीक्ष्यशूर्पणखानामराक्षसीमोहिता
भृशम् ॥ २ ॥ निर्मोहंराघवंदृष्ट्वाऽथैकपत्नीव्रतस्थितम् ॥ क्रोधात्सीतांभक्षयितुंधावतीरावणस्वसा ॥ ३ ॥ खड्गेनशितधारेणलक्ष्मणो
राघवानुजः ॥ जहारतस्याःकर्णौचनासांसद्योरुषान्वितः ॥ ४ ॥ छिन्ननासागतालंकांरावणायनिवेद्यतत् ॥ भूयःपुष्करतीर्थेसाजगाम
विमनाभृशम् ॥ ५ ॥ तपश्चक्रेशूर्पणखावर्षाणामयुतंजले ॥ ध्यायन्तीत्र्यम्बकंदेवंश्रीरामंवरमिच्छती ॥ ६ ॥ ततःप्रसन्नोभगवान्देवदेवउ
मापतिः ॥ एत्यतत्पुष्करंतीर्थंवरंब्रूहीत्युवाचह ॥ ७ ॥ ॥ शूर्पणखोवाच ॥ ॥ श्रीरामोमेवरोभूयाद्वरंदेहिसतांप्रिय ॥ त्वंदेवदेवपरमः

सर्वासामाशिषांप्रभुः ॥ ८ ॥ ॥ शिवउवाच ॥ ॥ अद्यैवसफलोनस्याद्वरस्तेशृणुराक्षसि ॥ द्वापरान्तेमाथुरेचभविष्यतिनसंशयः ॥
॥ ९ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ सैवशूर्पणखानामराक्षसीकामरूपिणी ॥ अभूच्छ्रीमथुरायान्तुकुब्जानाममहामते ॥ १० ॥ महादेववरेणा
पिश्रीकृष्णस्यप्रियाभवत् ॥ इदंमयातेकथितंकिंभूयःश्रोतुमिच्छसि ॥ ११ ॥ ॥ बहुलाश्वउवाच ॥ ॥ कोयंकुवलयापीडःपूर्वजन्मनि
नारद ॥ कथंगजत्वमापन्नःश्रीकृष्णेलीनतांगतः ॥ १२ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ बलिपुत्रोमहाकायोनाम्नामन्दगतिर्बली ॥ सर्वशस्त्रभृ
तांश्रेष्ठोलक्षनागसमोबली ॥ १३ ॥ एकदानिर्गतःसोपिरंगयात्रांजनेषुच ॥ मत्तेभवज्जनान्वेगाद्भुजाभ्यांपरिमर्दयन् ॥ १४ ॥ तद्बाहुवेगा
त्पातितःपथिवृद्धस्त्रितोमुनिः ॥ क्रुद्धःशशापतंमत्तंबलिष्ठंबलिनन्दनम् ॥ १५ ॥ त्रितउवाच ॥ गजवत्त्वंमदोन्मत्तोभूजनान्परिमर्दयन् ॥
विचरस्यंगयात्रायांत्वंगजोभवदुर्मते ॥ १६ ॥ नारदउवाच ॥ एवंशप्तस्तदादैत्योनाम्नामन्दगतिर्बली ॥ पतत्कंचुकवद्देहोभ्रष्टतेजावभूवह
॥ १७ ॥ मुनेःप्रभाववित्सद्योदैत्योभूत्वाकृतांजलिः ॥ नत्वाप्रदक्षिणीकृत्यत्रितंमुनिमुवाचह ॥ १८ ॥ ॥ मन्दगतिरुवाच ॥ हेमुनेहेकृपा
सिंधोत्वंयोगीन्द्रोद्विजोत्तमः ॥ गजत्वान्मेकदामुक्तिर्भविष्यतिवदाशुमाम् ॥ १९ ॥ त्वादृशानांसतांमाभूद्धेलनंमेक्वचिन्मुने ॥ त्वादृ
शामुनयोब्रह्मन्समर्थावरशापयोः ॥ २० ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ एवंप्रसादितस्तेनत्रितोनाममहामुनिः ॥ गतक्रोधोब्रवीद्दैत्यंकृपालु
र्ब्राह्मणोत्तमः ॥ २१ ॥ ॥ त्रितउवाच ॥ ॥ वचनंमेमृषानस्यात्त्वद्भक्त्याहर्षितोस्म्यहम् ॥ तेदास्यामिवरंदिव्यंदेवानामपिदुर्लभम् ॥
॥ २२ ॥ माशोचंकुरुदैत्येन्द्रमथुरायांहरेःपुरि ॥ श्रीकृष्णहस्तात्तेमुक्तिर्भविष्यतिनसंशयः ॥ २३ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ सोयंमन्द
गतिर्दैत्योगजोभूद्विंध्यपर्वते ॥ नाम्नाकुवलयापीडोनागायुतसमोबले ॥ २४ ॥ गृहीतोमागधेन्द्रेणबलाल्लक्षगजैर्वने ॥ सोयंदत्तस्तुकंसा
यपारिबर्हेविदेहराट् ॥ २५ ॥ त्रितवाक्यात्तस्यधामश्रीकृष्णेलीनतांगतम् ॥ इदंमयातेकथितंकिंभूयःश्रोतुमिच्छसि ॥ २६ ॥ इतिश्री
मद्गर्गाचार्यसंहितायां श्रीमथुराखण्डे नारदबहुलाश्वसंवादे कुब्जाकुवलयापीडवर्णनंनामैकादशोऽध्यायः ॥ ११ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
॥ बहुलाश्वउवाच ॥ चाणूराद्याश्चयेमल्लास्तेकेपूर्वमिहागताः ॥ अहोश्रीकृष्णचन्द्रेणयेषांयुद्धंबभूवह ॥ १ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ राज

न्पुरामरावत्यामुतथ्योस्तिमहामुनिः ॥ तस्याभवन्पंचपुत्राःकामदेवसमप्रभाः ॥ २ ॥ हित्वाविद्यांचाध्ययनंजपंतेनसहैवते ॥ गत्वाबले
मल्लयुद्धंसदाशिक्षन्मदोद्धताः ॥ ३ ॥ ब्रह्मकर्मपरिभ्रष्टान्वेदाध्ययनवर्जितान् ॥ रुषाप्राहसुतान्मत्तानुतथ्योमुनिसत्तमः ॥ ४ ॥ ॥ उ
तथ्यउवाच ॥ ॥ शमोदमस्तपःशौचंक्षांतिरार्जवमेवच ॥ ज्ञानंविज्ञानमास्तिक्यंब्रह्मकर्मस्वभावजम् ॥ ५ ॥ शौर्यंतेजोधृतिर्दाक्ष्यंयु
द्धेचाप्यपलायनम् ॥ दानमीश्वरभावश्चक्षात्रकर्मस्वभावजम् ॥ ६ ॥ कृषिगोरक्ष्यवाणिज्यंवैश्यकर्मस्वभावजम् ॥ परिचर्यात्मकंकर्मशू
द्रस्यापिस्वभावजम् ॥ ७ ॥ ब्रह्मकर्मपरित्यक्ताभवंतोब्रह्मणःसुताः ॥ मल्लयुद्धंक्षात्रकर्मकथंकुरुतदुर्जनाः ॥ ८ ॥ तस्माद्भवंतोभूयासुर्म
ल्लावैभारताजिरे ॥ असुराणांप्रसंगेनदुर्जनाभवताशुहि ॥ ९ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ उतथ्यस्यसुतास्तेवैजातामल्लामहीतले ॥ श्री
कृष्णांगस्पर्शमात्रात्परंमोक्षंययुर्नृप ॥ १० ॥ चाणूरोमुष्टिकःकूटःशलस्तोशलएवच ॥ एषांचरित्रंकथितंकिंभूयःश्रोतुमिच्छसि ॥ ११ ॥
॥ बहुलाश्वउवाच ॥ ॥ कंसानुजाभ्रातरोष्टौकंकन्यग्रोधकादयः ॥ तेकेपूर्ववदमुनेयेपिमोक्षंपरंगताः ॥ १२ ॥ नारदउवाच ॥ ॥
अलकायांपुरायक्षोदेवयक्षइतिस्मृतः ॥ ज्ञानीज्ञानपरोमान्यःशिवभक्त्यामहाद्युतिः ॥ १३ ॥ तस्यचाष्टौसुताजातादेवकूटोमहागिरिः ॥
गंडोदंडःप्रचंडश्चखंडोऽखंडःपृथुस्तथा ॥ १४ ॥ एकदाशिवपूजायांदेवयक्षेणनोदिताः ॥ सहस्रंपुंडरीकाणिचाहर्तुमरुणोदये ॥ १५ ॥
पुष्पाणिमानसान्नीत्वाशङ्कितानिमधुव्रतैः ॥ आघ्रायगंधलोभेनददुस्तेजनकायवै ॥ १६ ॥ उच्छिष्टीकृतदोषेणशिवपूजातिरस्कृतेः ॥
आसुरीयोनिमापन्नामूढास्तेजन्मभिस्त्रिभिः ॥१७॥ हस्ताभ्यांशंकराभ्यांचबलदेवस्यमैथिल ॥ परंमोक्षंगतास्तेवैदोषान्मुक्ताविदेहराट्॥१८॥
कंसानुजानांव्याख्यानंपूर्वजन्मभवंनृप ॥ इदंमायातेकथितंकिंभूयःश्रोतुमिच्छसि ॥ १९ ॥ बहुलाश्वउवाच ॥ कोयंपुरापंचजनोदैत्यःशं
खवपुर्धरः ॥ तस्यशंखोबभौब्रह्मञ्छ्रीकृष्णकरपंकजे ॥ २० ॥ नारदउवाच ॥ पुरैवैतान्युपांगानिचक्रादीनिविदेहराट् ॥ त्रैलोक्यनाथस्यह
रेर्बभूवुस्तेजसास्वतः ॥ २१ ॥ तेषांशंखःपांचजन्यःप्राप्तोराजन्महत्पदम् ॥ पपौतन्मुखलग्नोसौश्रीकृष्णस्याधरामृतम् ॥ २२ ॥ अ
करोच्चैकदामानंमनसिप्राहशंखराट् ॥ गृहीतोहंहिहरिणाराजहंससमद्युतिः ॥ २३ ॥ श्रीकृष्णोदक्षिणावर्तंदध्मौमांविजयेसति ॥ यद्दुर्लभं

चाब्धिपुत्र्याः श्रीकृष्णस्याधरामृतम् ॥ २४ ॥ तत्तस्मात्सर्वमुख्योऽस्मिपिबाम्यहमहर्निशम् ॥ इतिमानयुतंशंखंपांचजन्यंविदेहराट् ॥
॥ २५ ॥ शशापलक्ष्मीस्तंक्रोधात्त्वंदैत्योभवदुर्मते ॥ सोयंपंचजनोनामदैत्योभूत्सरितांपतौ ॥ २६ ॥ वैरभावेनदेवेशंपुनःप्राप्तोदरेश्व
रः ॥ ज्योतिर्लीनंतुदेवेशेवपुर्यस्यकरेबभौ ॥ २७ ॥ अहोभाग्यंविद्धितस्यकिंभूयःश्रोतुमिच्छसि ॥ २८ ॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहिता
यांश्रीमथुराखंडेश्रीनारदबहुलाश्वसंवादेचाणूरादिकंसभ्रातृपंचजनपूर्वाख्यानंनामद्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥ ॥ ॥ छ ॥
॥ बहुलाश्वउवाच ॥ ॥ अग्रेचकारकिंकार्यंमथुरायांयदूत्तमः ॥ निवासयित्वास्वज्ञातीन्वैदेतन्मुनिसत्तम ॥ १ ॥ ॥ नारदउवाच
परिपूर्णतमःसाक्षाद्भगवान्भक्तवत्सलः ॥ सस्मारगोकुलंदीनंगोपीगोपालसंकुलम् ॥ २ ॥ एकदाहूयरहसिसखायंभक्तमुद्धवम् ॥
उवाचभगवान्देवःप्रेमगद्गदयागिरा ॥ ३ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ गच्छशीघ्रंव्रजंहेसखेसुन्दरंश्रीलताकुंजपुंजादिभिर्मंडितम् ॥
शैलकृष्णप्रभाचारुवृन्दावनंगोपगोपीगणैर्गोकुलंसंकुलम् ॥ ४ ॥ एकपत्रंतुनन्दायवैदीयतांवाद्वितीयंयशोदाकरेचैवभोः ॥ वातृतीयंत्विदंरा
धिकायैसखेतत्रगत्वाहितन्मन्दिरंसुन्दरम् ॥ ५ ॥ वाचतुर्थंसखिभ्यःशिशुभ्यःशुभंकौशलंदीयतांपत्रमेवंपृथक्च ॥ गोपिकानांसुतेभ्यश्च
यूथेभ्यउन्मोहितानांचदेयानिपत्राणिच ॥ ६ ॥ मेपितानन्दराजोघृणीमन्मनामेचमातायशोदास्मरत्याशुमाम् ॥ वाक्यवृन्दैःशुभैर्नीति
वित्त्वंतयोर्मेपरांप्रीतिमाराद्वयोरावह ॥ ७ ॥ मत्प्रियाराधिकामद्वियोगातुरामन्यतेमांविनाखंजगन्मोहिनी ॥ मद्वियोगाधिमस्यांमदुक्तैः
पदैर्मोचयत्त्वंभवान्दक्षिणोवाक्पथे ॥ ८ ॥ गोपबालःसुदामादयोमत्प्रियामांसखायंविनातेपिमोहातुराः ॥ देहितेषांसुखंमित्रवच्छीघ्र
जेस्वल्पकालेनतत्रागमिष्याम्यहम् ॥ ९ ॥ गोपिकामद्वियोगाधिवेगातुरामन्मनस्काश्रमत्प्राप्तदेहासवः ॥ यामदर्थेचसंत्यक्तलोकाबला
स्ताःकथंनात्रमंत्रिन्विभर्मिस्वतः ॥ १० ॥ ताअसूंस्त्यक्तुमत्रोद्यताउद्धवयाभिरद्यापिकृच्छैर्धृताश्वासवः ॥ मद्वियोगाधिमासांमदुक्तैः
पदैर्मोचयत्वंभवान्दक्षिणोवाक्पथे ॥ ११ ॥ येनपूर्वंव्रजादागतोहंसतंरथंसाश्वसूतंरणद्धंटिकंवै ॥ मेचसारूप्यमद्यैवपीतांबरंवैजयंती
सहस्रच्छदंपंकजम् ॥ १२ ॥ कुंडलेदिव्यरत्नप्रभामंडितेकोटिबालार्कदीप्तिंमणिंकौस्तुभम् ॥ मेमहानादिनींचारुवंशींशुभांपुष्पयुक्तां

चयष्टिंजगन्मोहिनीम् ॥ १३ ॥ चन्दनंसुन्दरंदिव्यगंधावृतंबर्हमल्लादिवेषंक्वणन्नूपुरम् ॥ मौलिमेवंगृहाणांगदेउद्धवगच्छगच्छाशुचाद्यैवम
द्राक्यतः ॥ १४ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ इत्युक्तउद्धवःशीघ्रंनमस्कृत्यकृतांजलिः ॥ कृष्णंप्रदक्षिणीकृत्यरथारूढोव्रजंययौ॥ १५ ॥
कोटिशःकोटिशोगावोयत्रयत्रमनोहराः ॥ श्वेतपर्वतसंकाशादिव्यभूषणभूषिताः ॥ १६ ॥ पयस्विन्यस्तरुण्यश्चशीलरूपगुणैर्युताः ॥
सवत्साःपीतपुच्छाश्चव्रजंत्योभव्यमूर्तिकाः ॥ १७ ॥ घंटामंजीरझंकाराःकिंकिणीजालमंडिताः ॥ हेमतुल्याहेमशृंग्योहारमालाःस्फुर
त्प्रभाः ॥ १८ ॥ पाटलाहरितास्ताम्राःपीताःश्यामाविचित्रिताः ॥ धूम्राःकोकिलवर्णाश्चयत्रगावस्त्वनेकधा ॥ १९ ॥ समुद्रवद्दुग्धदा
श्चतरुणीकरचिह्निताः ॥ कुरंगवद्विलंघद्भिर्गोवत्सैर्मंडिताःशुभाः ॥ २० ॥ इतस्ततश्चलंतश्चगोगणेषुमहावृषाः ॥ दीर्घकन्धरशृंगाढ्या
यत्रधर्मधुरंधराः ॥ २१ ॥ गोपालवेत्रहस्ताश्चश्यामावंशीधराःपराः ॥ कृष्णलीलाःप्रगायंतोरागैर्मदनमोहनैः ॥ २२ ॥ दूरात्तमागतं
वीक्ष्यज्ञात्वाकृष्णंव्रजार्भकाः ॥ ऊचुःपरस्परंतेवैकृष्णदर्शनलालसाः ॥ २३ ॥ ॥ गोपाऊचुः ॥ नंदसूनुःकिलायातिसखायोयंनसंशयः ॥
मेघश्यामःपीतवासाःस्रग्वीकुंडलमंडितः ॥ २४ ॥ कौस्तुभीमंडलीबिभ्रत्सहस्रदलपंकजम् ॥ तदेवमुकुटंबिभ्रत्कोटिमार्तंडसन्निभम् ॥
॥ २५ ॥ तएवाश्वारथःसोयंकिंकिणीजालमंडितः ॥ बलोनास्तिरथेचास्मिन्नेकाकीनंदनन्दनः ॥ २६ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ एवं
वदंतोगोपालाःश्रीदामाद्याविदेहराट् ॥ कृष्णाकृतिंकृष्णसखमाययुःसर्वतोरथम् ॥ २७ ॥ कृष्णोनास्तीतिवदतःकोयंसाक्षात्तदाकृतिः ॥
तन्नमस्कृत्यौपगविःपरिरभ्यावदत्पथि ॥ २८ ॥ ॥ उद्धवउवाच ॥ ॥ गृहाणपत्रंश्रीदामन्कृष्णदत्तंनसंशयः ॥ शोचंमाकुरुगोपालैःकु
शल्यास्तेहरिःस्वयम् ॥ २९ ॥ यादवानांमहत्कार्य्यंकृत्वाथसबलःप्रभुः ॥ ह्रस्वकालेनचात्रापिभगवानागमिष्यति ॥३०॥ नारदउवाच॥
पठित्वातद्धस्तपत्रंश्रीदामाद्याव्रजार्भकाः ॥ भृशमश्रूणिमुंचंतःप्राहुर्गद्गदयागिरा ॥ ३१ ॥ ॥ गोपाऊचुः ॥ ॥ पार्थेतिनिर्मोहिनिनन्द
सूनौतनुर्विभूतिश्चधनंबलंच ॥ सर्वाधियःकृष्णमृतेव्रजोनःशून्यंप्रजातांहिजगत्समस्तम् ॥ ३२ ॥ क्षणोयुगत्वंचघटीमहामतेप्रयातिमन्व
न्तरतांव्रजौकसाम् ॥ यामश्चकल्पंचदिनंविनाहरिंवियोगदुःखैर्द्विपरार्धतांगतम् ॥ ३३ ॥ अहर्निशंतंनहिविस्मरामहेदुष्टाघटीसाप्रययौ

ययाहियः ॥ मनोहरन्नुद्धवनोवनौकसांवयस्यभावेनसदाकृतागसाम् ॥३४॥ इ०ग०म०ना०ब०सं०उद्धवागमनंनामत्रयोदशोऽध्यायः॥१३॥
॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ एवंप्रेमपरान्गोपाञ्छ्रीकृष्णविरहातुरान् ॥ उवाचप्रेमसंयुक्तउद्धवोगतविस्मयः ॥ १ ॥ ॥ उद्धवउवाच ॥ ॥
अहंश्रीकृष्णदासोस्मितत्प्रियस्तद्गृहस्करः ॥ भवतांकुशलंद्रष्टुंप्रेषितोहरिणात्वरम् ॥ २ ॥ पुरींगत्वाथहरयेनिवेद्यविरहंतुवः ॥ तम्प्रसन्नं
करिष्यामितदंघ्रौनेत्रवारिभिः ॥ ३ ॥ नीत्वाहरिंहिभवतांसमीपंहेव्रजौकसः ॥ आगमिष्याम्यहंशीघ्रंशपथोनमृषाममम ॥ ४ ॥ यूयंप्रसन्ना
भवतमाशोकंकुरुताथवै ॥ अस्मिन्व्रजेपिगोपालाद्रक्ष्यथश्रीपतिंहरिम् ॥ ५ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ एवमाश्वास्यगोपालान्रथस्थो
यदुनन्दनः ॥ श्रीदामाद्यैश्चगोपालैःसहितोहर्षपूरितः ॥ ६ ॥ विवेशनन्दनगरंसूर्येसिन्धुगतेसति ॥ आगतंह्युद्धवंश्रुत्वानन्दराजोमहाम
तिः ॥ परिरभ्यमुदाशीघ्रंपूजयामासहर्षितः ॥ ७ ॥ कशिपुस्थंस्थितंशान्तमुद्धवंकृतभोजनम् ॥ कशिपुस्थोनन्दराजःप्राहगद्गदयागि
रा ॥ ८ ॥ ॥ नन्दउवाच ॥ ॥ कच्चित्सखामेपुरिशूरसेनआस्तेस्वपुत्रैःकुशलीमहामते ॥ कंसेमृतेयादवपुङ्गवानांजातंसखेसौख्यमतःप
रंभुवि ॥ ९ ॥ कच्चित्कदाचित्सबलोहिमाधवःस्मरत्यसौवाजननींयशोमतीम् ॥ गोपालगोवर्धनगोगणान्व्रजंवृन्दावनंवापुलिनंतरंगिणीम्
॥ १० ॥ हादैवकस्मिन्समयेस्वनन्दनंबिम्बाधरंसुन्दरमम्बुजेक्षणम् ॥ द्रक्षाम्यहंमन्दिरचत्वराजिरेऽर्भकैर्लुठंतंसबलंमुहुर्मुहुः ॥ ११ ॥
कुंजोनिकुंजोयमुनामहानदीगोवर्द्धनोरण्यमिदंवनानि ॥ गृहैर्लतावृक्षगवांगणैःसहविनामुकुन्दंविषवत्त्विदंजगत् ॥ १२ ॥ धिग्जीवनंमेश
यनंचभोजनंकृष्णंविनापद्मदलायतेक्षणम् ॥ चन्द्रंविनाभूमितलेचकोरवज्जीवामितस्यागमनाशयाभृशम् ॥ १३ ॥ हर्तुंभुवोभारमतीवदै
वतैःसम्प्रार्थितंपूर्णतमंमहामते ॥ जातंसतांरक्षणतत्परंस्वयंमन्येहिकृष्णंसबलम्परात्परम् ॥ १४ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ संस्मृत्यसंस्मृ
त्यहरिंपरेशंबभूवतूष्णींनवनन्दराजः ॥ शिरोनिधायाप्युपबर्हणेस्वेह्युत्कंठरोमांचितविह्वलाङ्गः ॥ १५ ॥ श्रीनन्दनेत्रांबुजवारिसन्ततीरा
जंस्तदाकृष्णसखस्यपश्यतः ॥ शय्यांसवस्त्रामुपबर्हणान्तांकृत्वार्द्रतांप्राङ्गणआचचाल ॥ १६ ॥ श्रुत्वोद्धवंश्रीमथुरापुरागतंकपाटमेत्या
शुयशोमतीसती ॥ शृण्वन्त्यलंस्वस्यसुतस्यवर्णनंस्नेहस्रवत्सुस्तननेत्रपङ्कजा ॥ १७ ॥ विहायलज्जांघृणयासुतस्यसापप्रच्छसर्वंकुशलंत

दोद्धवम् ॥ आप्रोक्ष्यवस्त्रेणदृगश्रुसंततिंस्थितेचनन्देहरिभावविह्वले ॥ १८ ॥ ॥ श्रीयशोदोवाच ॥ ॥ कच्चित्स्मरतिमांकृष्णोनन्दरा
जमथापिवा ॥ भ्रातरंनन्दराजस्यसन्नन्दंदर्शनोत्सुकम् ॥ १९ ॥ नन्दान्नवोपनन्दांश्चवृषभानूव्रजेषुषट् ॥ येषामारोहमास्थायबालकेलि
र्वनेवने ॥ २० ॥ कन्दुकक्रीडयारेमेसानन्दंनन्दनन्दनः ॥ तान्गोपान्स्नेहसंयुक्तान्कदाचित्स्मरतिस्वतः ॥ २१ ॥ एकोयंमेसुतःप्रा
प्तोनसुताबहवश्रमे ॥ सोपिमांजननींदीनांययौत्यक्त्वादिगन्तरम् ॥ २२ ॥ अहोकष्टंस्नेहवतांदुर्निवारंमहामते ॥ किंकरोमिविनापुत्रंकथंजी
वामिमानद ॥ २३ ॥ मातर्मह्यंदेहिदधिमातर्हैयंगवंनवम् ॥ एवंवदन्समधुरंहठश्चक्रेसदागृहे ॥ मध्याह्नेसकथंकृष्णोभोजनंकर्तुमर्हति ॥
॥ २४ ॥ ममात्मजोयंश्रीकृष्णोजीवनंव्रजवासिनाम् ॥ व्रजेधनंकुलेदीपोमोहनोबाललीलया ॥२५॥ लालनैःपालनैस्तस्यदिनंमेक्षणवद्गतम् ॥
तद्दिनंकल्पवज्जातंविनाहोनन्दनन्दनम् ॥ २६ ॥ वत्सांश्चारयितुंकृष्णोग्रामसीम्निनदीतटे ॥ नकारितोऽर्भकैःसार्द्धंसचाहोमथुराङ्गतः ॥
॥ २७ ॥ हेमोहनेतिदूरात्तमंकन्नीत्वाथलालनम् ॥ चकारनंदराजोयंतंविनाखिन्नतांगतः ॥ २८ ॥ अहोदाम्नामयाबद्धोनिर्मोहिन्यैकदा
शिशुः ॥ भांडेभग्नेकृतेदध्नःशोचामिचरितंपरम् ॥ २९ ॥ तत्प्रांगणंसर्वसभाचमन्दिरंद्वारश्चवीथीव्रजहर्म्यपृष्ठचः ॥ शून्यंसमस्तंममजी
वनंधिक्विनामुकुंदंविषवत्त्विदंजगत् ॥ ३० ॥ ॥ नारदउवाच ॥ यशोदानन्दयोर्वीक्ष्यपरमंप्रेमलक्षणम् ॥ उद्धवोनितरांराजन्विस्मितो
भूद्गतस्मयः ॥ ३१ ॥ ॥ उद्धवउवाच ॥ रोममात्रंममतनौजिह्वाचेज्जायतेत्वहो ॥ युवयोस्तदपिश्लाघांकर्तुंनालंमहाप्रभू ॥ ३२ ॥ प
रिपूर्णतमेसाक्षाच्छ्रीकृष्णेपुरुषोत्तमे ॥ ईदृशीचकृताभक्तिर्युवाभ्यांप्रेमलक्षणा ॥ ३३ ॥ तीर्थाटनतपोदानसांख्ययोगैश्चदुर्लभा ॥ शाश्व
तीयुवयोः प्राप्तायाभक्तिःप्रेमलक्षणा ॥ ३४ ॥ माशोचंकुरुहेनन्दहेयशोदेव्रजेश्वरि ॥ पत्रद्वयंगृहाणाशुकृष्णदत्तंनसंशयः ॥ ३५ ॥ सहा
ग्रजोनन्दसूनुःकुशल्यास्तेयदोःपुरि ॥ यादवानांमहत्कार्य्यंकृत्वाथसबलःप्रभुः ॥ ३६ ॥ ह्रस्वकालेनचात्रापिभगवानागमिष्यति ॥ पं
रिपूर्णतमंविद्धिश्रीकृष्णंनन्दनन्दनम् ॥ ३७ ॥ कंसादीनांवधार्थायभक्तानांरक्षणायच ॥ ब्रह्मणाप्रार्थितःकृष्णोवततारगृहेतव ॥ जात
मात्रोऽद्भुतांलीलांचकारसबलोहरिः ॥ ३८ ॥ पूतनाप्राणहरणंशकटस्यनिपातनम् ॥ तृणावर्तनिपातश्चयमलार्ज्जुनभंजनम् ॥ ३९ ॥ स्व

॥१३॥

मुखेचयशोदायैविश्वरूपस्यदर्शनम् ॥ वृन्दावनेचभगवान्गोवत्सांश्चारयन्प्रभुः ॥ ४० ॥ वधंचकारगोपानांपश्यतांबकवत्सयोः ॥ अ
घासुरस्यचवधोधेनुकस्यविमर्दनम् ॥ ४१ ॥ मर्दनंकालियस्यापिवाह्निपानंचकारह ॥ प्रलंबस्यवधंपश्चाद्बलदेवश्चकारह ॥ ४२ ॥ गोव
र्धनंसमुत्पाट्यहस्तेनैकेनलीलया ॥ युष्माकंपश्यतांबिभ्रत्पुष्करंगजराडिव ॥ ४३ ॥ चूडामणिंशंखचूडाज्जहारजगतांपतिः ॥ अरिष्ट
स्यवधंश्रुत्वाकेशिनंनिजघानह ॥ ४४ ॥ व्योमासुरंमहादैत्यंमुष्टिनातंममर्दह ॥ तथावैमथुरायांतुचक्रेचित्रंमहामते ॥ ४५ ॥ विक
थ्यमानंरजकंकरेणाभिजघानतम् ॥ प्रचंडंकंसकोदंडंमध्यतस्तद्बभंजह ॥ इक्षुदंडंयथानागःसर्वेषांपश्यतांनृणाम् ॥ ४६ ॥ द्विपंकुवल
यापीडंनागायुतसमंबले ॥ शुंडादंडेसंगृहीत्वापातयामासभूतले ॥ ४७ ॥ चाणूरंमुष्टिकंकूटंशलंतोशलमेवच ॥ पातयामासभूपृष्ठेमल्लयुद्धे
नमाधवः ॥ ४८ ॥ कंसंमदोत्कटंदैत्यंनागलक्षसमंबले ॥ मंचाद्गृहीत्वातंकृष्णोभ्रामयित्वाभुजौजसा ॥ ४९ ॥ पातयामासभूपृष्ठेकमंड
लुमिवार्भकः ॥ इभोपरियथासिंहस्तस्योपरिपपातह ॥ ५० ॥ कंसानुजांश्चकंकादीन्बलदेवोमहाबलः ॥ ममर्दमुद्गरेणाशुमृगान्वैमृगरा
डिव ॥ ५१ ॥ गुरुवेदक्षिणांदातुंसमुत्पत्यमहार्णवे॥शंखरूपंपंचजनंनिजघानहरिःस्वयम् ॥ ५२ ॥ अद्भुतानिचरित्राणिचैतानिश्रीहरिंविना ॥
कःकरोतिमहानंदतस्मैश्रीहरयेनमः ॥ ५३ ॥ इतिश्रीग०सं०श्रीम०ना०बहुलाश्वसंवादेनन्दराजोद्धवमेलनंनामचतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥
॥ नारदउवाच ॥ ॥ एवंहिनंदोद्धवयोर्हरेःकथयतोःकथाम् ॥ व्यतीताक्षणवद्राजन्क्षणदाहर्षवर्द्धिनी ॥ १ ॥ ब्राह्मेमुहूर्तउत्थायगोप्यः
सर्वागृहेगृहे ॥ देहल्यंगणमालिप्यदीपांस्तत्रनिरूप्यच ॥ २ ॥ प्रक्षाल्यहस्तपादौचमेथ्यांनेत्रंनिधायच ॥ ममंथुःसर्वतोयुक्ताःपिच्छिला
निदधीनिताः ॥ ३ ॥ नेत्राकर्षचलद्धारभुजकंकणकंकणाः ॥ वेणीभ्योविगलत्पुष्पाःस्फुरत्कुंडलमंडिताः ॥ ४ ॥ चन्द्रमुख्यःकंजनेत्रा
श्चित्रवर्णैर्मनोहराः ॥ मंगलानिचरित्राणिश्रीकृष्णबलदेवयोः ॥ ५ ॥ गायंत्यःप्रेमसंयुक्तायत्रयत्रगृहेगृहे ॥ घोषेघोषेशुभागावोरममाणाइत
स्ततः ॥ ६ ॥ सर्वत्रगोपिकागीतंदधिशब्देनमिश्रितम् ॥ वीथ्यांवीथ्यांततःशृण्वन्विस्मितश्चोद्धवोब्रवीत् ॥ ७ ॥ अहोवैनंदनगरेभक्तिर्नृ
त्यतियत्रच ॥ एवंवदन्बहिर्ग्रामाद्यमुनायौस्नातुंनदीजले ॥ ८ ॥ अथसूर्योदयेजातेनन्दद्वारिरथंशुभम् ॥ दृष्ट्वाविनिर्गतागोप्यऊचुःसर्वाःपर

स्परम् ॥ ९ ॥ ॥ गोप्यऊचुः ॥ ॥ कस्यायमद्यात्ररथःसमागतोक्रूरोथवाक्रूरउतागतःपुनः ॥ येनैवनीतोमथुरांमहापुरींश्रीनन्दसूनुर्न
वकंजलोचनः ॥ १० ॥ कस्मिन्कुकालेजननीससर्जयंदातुंसतांस्नेहवतांप्रतापनम् ॥ कद्रूर्यथानागचयंविषावृतंहंतुंवृथालोकजनानित
स्ततः ॥ ११ ॥ कंसार्थकृत्कंससखोतिनिर्घृणःसोयंपुनःकिंव्रजमंडलंगतः ॥ भर्तुर्मृतस्यापिहिपारलौकिकीमस्माभिरद्यैवकरिष्यतिक्रि
याम् ॥ १२ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ एवंवदंत्योव्रजगोपवध्वःसंताड्यसूतंचमुखेंगुलिभ्याम् ॥ पप्रच्छुराराद्गतबुद्धिमार्तंत्वरंवदैतत्कि
लकस्ययानम् ॥ १३ ॥ घनप्रभंपद्मदलायतेक्षणंकृष्णाकृतिंकोटिमनोजमोहनम् ॥ पीतांबरंषट्पदसंघसंकुलांमालांदधानंनववैजयंतीम्
॥ १४ ॥ स्फुरत्सहस्रच्छदपद्मपाणिंवंशीधरंवेत्रकरंमनोहरम् ॥ बालार्ककोटिद्युतिमौलिमंडनंमहामणिकुंडलमंडिताननम् ॥ १५ ॥ ग
त्याकृतिश्रीतनुहाससुस्वरैःश्रीकृष्णसारूप्यधरंतदोद्धवम् ॥ विलोक्यसर्वान्नृपविस्मितास्ततोविज्ञायगोविन्दसखंययुःपुरः ॥ १६ ॥ ज्ञा
त्वाथसन्देशहरंहरेःप्रभोःसुवाक्यनीत्यापरमादरेणतम् ॥ गुप्तंहिप्रष्टुंकुशलंसतांपतेनीत्वोद्धवंताःकदलीवनंगताः ॥ १७ ॥ यत्रैवराधावृष
भानुनंदिनीकृष्णातटेचारुनिकुंजमन्दिरे ॥ समास्थितातद्विरहातुराभृशंखंमन्यतेसातुजगद्धरिंविना ॥ १८ ॥ रंभादलैश्चंदनपंकसंचयं
स्फुरास्फुरच्छीतलमेघमन्दिरम् ॥ कृष्णाचलच्चारुतरंगशीकरंस्वतःसुधारश्मिगलत्सुधाचयम् ॥ १९ ॥ एतादृशंयत्कदलीवनंचतद्राधा
वियोगानलवर्चसाभृशम् ॥ बभूवसर्वंसततंहिभस्मसात्कृष्णागमाशात्मतनुंहिरक्षति ॥ २० ॥ श्रुत्वोद्धवंकृष्णसखंसमागतंचकारराधा
स्वसखीभिरादरम् ॥ जलाशनाद्यैर्मधुपर्कमंगलैःश्रीकृष्णकृष्णेतिमुहुर्वदन्त्यलम् ॥ २१ ॥ राधांहिगोविन्दवियोगखिन्नांकुह्वांयथाचन्द्र
कलांतदोद्धवः ॥ नतांकृशांगींकृतहस्तसम्पुटःप्रदक्षिणीकृत्यजगादहर्षितः ॥ २२ ॥ ॥ उद्धवउवाच ॥ ॥ सदास्तिकृष्णःपरिपूर्णदे
वोराधेसदात्वंपरिपूर्णदेवी ॥ श्रीकृष्णचन्द्रःकृतनित्यलीलोलीलावतीत्वंकृतनित्यलीला ॥ २३ ॥ कृष्णोस्तिभूमात्वमसींदिरासदाब्रह्मा
स्तिकृष्णस्त्वमसिस्वरासदा ॥ कृष्णःशिवस्त्वंचशिवाशिवार्थाविष्णुःप्रभुस्त्वंकिलवैष्णवीपरा ॥ २४ ॥ कौमारसर्गींहरिरादिदेवतात्वमेवहि
ज्ञानमयीस्मृतिःशुभा ॥ लयांभसाक्रीडनतत्परोहरिर्यज्ञोवराहोवसुधात्वमेवहि ॥ २५ ॥ देवर्षिवर्योमनसाहरिःस्वयंत्वंतत्रसाक्षान्निजहस्त

वल्लकी ॥ नारायणोधर्मसुतोनरेणहिशांतिस्तदात्वंजनशांतिकारिणी ॥ २६ ॥ कृष्णस्तुसाक्षात्कपिलीमहाप्रभुःसिद्धिस्त्वमेवासिचासि
द्धसेविता ॥ दत्तस्तुकृष्णोस्तिमहामुनीश्वरोराधेसदाज्ञानमयीत्वमेवहि ॥ २७ ॥ यज्ञोहरिस्त्वंकिलदक्षिणाहरिरुरुक्रमस्त्वंहिसदाजयं
त्यतः ॥ पृथुर्यदासर्वनृपेश्वरोहरिरर्चिस्तदात्वंनृपपट्टकामिनी ॥ २८ ॥ शंखासुरंहंतुमभूद्धरिर्यदामत्स्यावतारस्त्वमसिश्रुतिस्तदा ॥
कूर्मोहरिर्मंदरसिन्धुमंथनेनेत्रीकृतात्वंशुभदाहिवासुकौ ॥ २९ ॥ धन्वंतरिश्चार्तिहरोहरिःपरस्त्वमोषधीदिव्यसुधामयीशुभे ॥ श्रीकृष्णच
न्द्रस्तुबभूवमोहिनीत्वंमोहिनीतत्रजगद्विमोहिनी ॥ ३० ॥ हरिर्नृसिंहस्तुनृसिंहलीलयालीलातदात्वंनिजभक्तवत्सला ॥ बभूवकृष्णस्तु
यदाहिवामनःकीर्तिस्तदात्वंनिजलोककीर्तिता ॥ ३१ ॥ हरिर्यदाभार्गवरूपधृक्पुमान्धाराकुठारस्यतदात्वमेवहि ॥ श्रीकृष्णचन्द्रो
रघुवंशचन्द्रमायदातदात्वंजनकस्यनंदिनी ॥ ३२ ॥ श्रीशार्ङ्गधन्वामुनिबादरायणोवेदांतकृत्त्वंकिलदेवलक्षणा ॥ संकर्षणोमाधवएववृ
ष्णिषुत्वंरेवतीब्रह्मभवंसमाश्रिता ॥ ३३ ॥ बुद्धोयदाकौणपमोहकारकोबुद्धिस्तदात्वंजनमोहकारिणी ॥ कल्कीयदाधर्मपतिर्भविष्यति
हरिस्तदात्वंतुकृतिर्भविष्यसि ॥ ३४ ॥ श्रीकृष्णचंद्रोस्तिहिचन्द्रमंडलेराधेसदाचन्द्रमुखीतिचंद्रिका ॥ श्रीकृष्णसूर्योदिविसूर्यमंडले
सूर्य्यप्रभात्वंपरिविप्रतिष्ठिता ॥ ३५ ॥ इंद्रःसदास्तेकिलयादवेन्द्रस्तत्रैवराधेतुशचीशचीश्वरी ॥ हिरण्यरेताहिहरिःपरेश्वरोहेतिःसहा
त्वंहिहिरण्मयीपरा ॥ ३६ ॥ श्रीराजराजोहिविराजतेहरिर्विराजसेत्वंतुनिधौनिधीश्वरी ॥ क्षीराब्धिरूपीतुहरिस्त्वमेवहितरंगितक्षौमासि
तातरंगिणी ॥ ३७ ॥ बिभ्रद्वपुःसर्वपतिर्यदायदातदातदात्वंविदितानुरूपिणी ॥ जगन्मयोब्रह्ममयोहरिःस्वयंजगन्मयीब्रह्ममयीत्वमे
वहि ॥ ३८ ॥ अद्यैवसोयंव्रजराजनंदनोजातासिराधेवृषभानुनन्दिनी ॥ याभ्यांकृतासत्त्वमयीप्रशांतयेलीलाचरित्रैर्ललितादिलीलया ॥
॥ ३९ ॥ कृष्णःस्वयंब्रह्मपरंपुराणोलीलातदिच्छाप्रकृतिस्त्वमेव ॥ परस्परंसंधितविग्रहाभ्यांनमोयुवाभ्यांहरिराधिकाभ्यम् ॥ ४० ॥
गृहाणपत्रंनिजनाथदत्तंशोकंपरंमाकुरुराधिकेत्वम् ॥ ऱ्हस्वेनकालेनविधायकार्यंतत्रागमिष्यामितदुक्तवाक्यम् ॥ ४१ ॥ गृह्णीध्वमद्यैवश

तानिकृष्णदत्तानिपत्राणिसुमंगलानि ॥ प्रत्यर्पितंयूथशतंचगोप्यःकृष्णप्रियाणांव्रजसुन्दरीणाम् ॥ ४२ ॥ ॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहिता
यां मथुराखण्डेनारदबहुलाश्वसंवादेश्रीराधादर्शनंनामपंचदशोऽध्यायः ॥ १५ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ राधापत्रंसंगृहीत्वाशिरोनेत्रेतथाहृदि ॥ निधायवाचयित्वातत्स्मृत्वातत्पादपंकजम् ॥ १ ॥ अतिप्रेमातुरा
राजन्मोचयित्वाश्रुसंततिम् ॥ मूर्च्छामापपरांराधायादवस्यप्रपश्यतः ॥ २ ॥ कुंकुमागुरुपाटीरद्रवैःपुष्परसैश्वसा ॥ अर्चिताचामरां
दोलैःपुनश्चैतन्यतांगता ॥ ३ ॥ वियोगसिन्धुसंमग्नांराधांकमललोचनाम् ॥ वीक्ष्योद्धवस्तथागोप्योमुमुचुश्चाश्रुसंततिम् ॥ ४ ॥ ता
सामश्रुप्रवाहेणराजन्वृन्दावनेवने ॥ सद्यःकल्हारसंयुक्तोजातोलीलासरोवरः ॥ ५ ॥ दृष्ट्वापीत्वाचसंस्नात्वाश्रुत्वाचेमांकथांनरः ॥
कर्मबन्धविनिर्मुक्तःश्रीकृष्णंप्राप्नुयान्नृप ॥ ६ ॥ अथोद्धवमुखाच्छ्रुत्वाश्रीकृष्णागमनंपुनः ॥ पप्रच्छुःकुशलंसर्वंश्रीकृष्णस्यमहात्म
नः ॥ ७ ॥ ॥ राधोवाच ॥ ॥ आनन्ददंश्रीव्रजराजनन्दनंद्रक्ष्यामिकस्मिन्समयेघनप्रभम् ॥ घनंमयूरीवसमुत्सुकाभृशंचन्द्रंचकोरीवत
दीक्षणोत्सुका ॥ ८ ॥ कस्मिन्कुकालेविरहोबभूवमेयेनैवकौकल्पसमःक्षणःक्षणः ॥ निशीथिनीयंद्विपरार्द्धहेलनंकरोतिगोविन्दपदद्व
यंविना ॥ ९ ॥ कच्चित्कदाचिद्व्रजमागमिष्यतिकरोतिकिंतत्रहरिर्वदाशुमे ॥ अद्यैवयत्नेनधृताःकिलासवःप्रसह्यनिर्य्यांतिमृषागिरातु
राः ॥ १० ॥ दृष्ट्वाक्षणंत्वांममहृत्सुशीतलंजातंप्रसन्नास्मिसमागतेत्वयि ॥ यथाप्रसन्नाजनकात्मजापुरालंकापुरंवायुसुतेसमागते ॥ ११ ॥
आशांविधायनिजमोहधनंविसृज्यविस्मृत्यवाक्यगदितंमथुरांगतोयः ॥ तस्यापिपत्रलिखितंशमृतंनमन्येतंचानयस्वकिलमंत्रविदांवरिष्ठ
॥ १२ ॥ उद्धवउवाच ॥ ॥ गत्वापुरींतवपरंविरहंनिवेद्याऽथार्घंविधायनिजनेत्रजलेनराधे ॥ नीत्वाहरिंतवपुरःपुनरागतोस्मिमाशो
कमद्यकुरुमेशपथस्त्वदंघ्रेः ॥ १३ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ अथप्रसन्नाश्रीराधाचन्द्रकांतौमणीशुभौ ॥ रासरंगेचन्द्रदत्तौउद्धवाय
ददौनृप ॥ १४ ॥ सहस्रदलपद्मेद्वेदत्तेचंद्रमसापुरा ॥ उद्धवायददौराधाप्रसन्नाभक्तवत्सला ॥ १५ ॥ छत्रंसिंहासनंदिव्यंचामरे
द्वेमनोहरे ॥ श्रीकृष्णमनसोद्भूतेददौतस्मैहरिप्रिया ॥ १६ ॥ ऐश्वर्यंज्ञानसंपन्नंसर्वदेशिकदेशिकम् ॥ कृष्णसंयोगकर्तृत्वंसदातवभवि

ष्यति ॥ १७ ॥ भक्तिनिर्गुणभावाढ्यांप्रेमलक्षणसंयुताम् ॥ ज्ञानविज्ञानसहितंवैराग्यंसाददौपुनः ॥ १८ ॥ शंखचूडाच्चहरिणानीतंचू
डामणिंशुभम् ॥ चन्द्राननाददौतस्मैउद्धवायविदेहराट् ॥ १९ ॥ तथागोपीगणाःसर्वभूषणानांचयंशुभम् ॥ ददुःप्रसन्नाहेराजन्नुद्धवा
यमहात्मने ॥ नारदउवाच ॥ २० ॥ श्रुत्वावचश्चौपगवेःशुभार्थसुखंगतायांकिलराधिकायाम् ॥ ऊचुस्तमाराद्व्रजगोपवध्वःसदःस्थितंकृष्णस
खंपृथक्ताः ॥ २१ ॥ ॥ गोप्यऊचुः ॥ ॥ यत्रपत्रालिखितंवदाशुनःकिंतुतच्चहरिणोक्तमद्भुतम् ॥ त्वंपरावरविदांहरेःसखामंत्रवित्तमतदा
कृतिर्महान् ॥ २२ ॥ उद्धवउवाच ॥ ॥ यथास्मरथदेवेशंतथायुष्मान्स्मरत्यसौ ॥ अनुवेलंगोपवध्वःपश्यतोमेनसंशयः ॥ २३ ॥
एकदामांसमाहूयस्मृत्वायुष्मान्रहस्करः ॥ कथयामाससंदेशंचित्तस्थंनन्दनंदनः ॥ २४ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ गुणेषुसक्तंकिलबन्ध
नायरक्तंमनःपुंसिचमुक्तयेस्यात् ॥ मनोद्वयोःकारणमाहुराराज्जित्वाथतत्कौविचरेदसंगः ॥ २५ ॥ यदास्वयंब्रह्मपरात्परंमामध्यात्मयोगे
नविशारदेन ॥ जानातिसर्वत्रगतंविवेकीतदाविजह्यान्मनसःकषायम् ॥ २६ ॥ यावज्जयोमध्यगतस्यदुस्थितःस्वकर्मरूपंनहिदृक्प्रपश्य
ति ॥ २७ ॥ स्थूलाच्चदूरेस्मिनतत्त्वतोंगनास्तस्माद्वियोगंकुरुतात्रसाधनम् ॥ यत्सांख्यभावैःकिलगम्यतेपदंतद्योगभावैरपिगम्यतेस्व
तः ॥ २८ ॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांश्रीमथुराखंडेनारदबहुलाश्वसंवादेराधागोप्याश्वसनंनामषोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥ ॥ छ ॥
॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ श्रुत्वाश्रीकृष्णसन्देशंप्रसन्नागोपवल्लभाः ॥ अश्रुमुख्योबाष्पकंठ्यऊचुरौपगविंनृप ॥ १ ॥ ॥ गोलोकवासिन्य
ऊचुः ॥ ॥ विदेशङ्गतवान्कृष्णस्त्यक्त्वापूर्वप्रियाजनान् ॥ तदुपर्यऽलिखद्योगमहोनिर्मोहतावलम् ॥ २ ॥ ॥ द्वारपालिकाऊचुः ॥
चकोरेग्लौःपंकजेकोभ्रमरम्पङ्कजंयथा ॥ चातकेचघनःप्रीतिंनकरोतिकदाचन ॥ ३ ॥ ॥ शृङ्गारप्रकराऊचुः ॥ ॥ चन्द्रमित्रश्चको
रोऽस्तिसख्योवह्निकरःसदाः ॥ विधात्रायद्विलिखितंतन्यूनंनभवेदिह ॥ ४ ॥ ॥ शय्योपकरिकाऊचुः ॥ ॥ व्याधोपिहत्वाहिमृगान्स्म
रतित्वरमातुरः ॥ कटाक्षैःस्वप्रियान्हत्वानिर्मोहीनस्मरेदहो ॥ ५ ॥ ॥ पार्षदाख्याऊचुः ॥ जातंविरहजंदुःखंनान्योवेत्तिकदाचन ॥ य
थाकण्टकविद्धांगोविद्धान्वार्ग्द्धकण्टकः ॥ ६ ॥ ॥ वृन्दावनपालिकाऊचुः ॥ ॥ अनिमित्तंप्रेमसौख्यमनिमित्तोहिवेत्तितत् ॥ सनिमि

त्तोनजानातिरसंकमैंन्द्रियंयथा ॥ ७ ॥ गोवर्द्धनवासिन्यऊचुः ॥ ॥ पुरंध्रीप्रेमकृद्योवैसैरन्ध्रीनायकोभवत् ॥ शैलैकोभिस्तुकिन्त
स्यबहुनाकथितेनकिम् ॥ ८ ॥ ॥ कुंजविधायिकाऊचुः ॥ ॥ हामाधवीकुंजपुंजेगुंजन्मत्तमधुव्रते ॥ स्वदृग्लक्षीकृतोयोवैतस्येयंश्रूयते
कथा ॥ ९ ॥ निकुंजवासिन्यऊचुः ॥ वृन्दावनेमत्तमिलिंदपुंजेकलिन्दजातीरकदम्बकुंजे ॥ शनैश्चलंतंसबलंसगोपंसगोधनंनन्दसुतंभजा
मः ॥ १० ॥ ॥ जाह्नवीयूथउवाच ॥ ॥ कदातथास्मत्समयोभविष्यतियथापुरन्ध्रीसमयःप्रदृश्यते ॥ शोकंपरम्माकुरुतव्रजांगनाःस
दानकस्यापिजयःपराजयः ॥ ११ ॥ ॥ यमुनायूथाऊचुः ॥ ॥ विधातुर्नदयाकिंचिद्युनक्तिवियुनक्तियः ॥ भूतानिसकलान्येवक्रीडना
नियथार्भकः ॥ १२ ॥ ॥ रमायूथउवाच ॥ ॥ कुब्जापुराद्यर्जुसमानविग्रहादासीत्विदानींतुकुलीनताङ्गता ॥ कुरूपिणीरूपवतीविभा
वहोचतुर्दिनैर्दुंदभिनादकारिणी ॥ १३ ॥ ॥ मधुमाधव्यऊचुः ॥ ॥ दोषोनचैवोद्धवमाधवस्यहरिंस्थिताप्राणपतिंगृहीत्वा ॥ विधाय
भोगंललनावियोगेयोगंददौयोगिवरेणकुब्जा ॥ १४ ॥ विरजायूथाऊचुः ॥ ॥ सदानकस्यापिभुजाप्रियांसिसदावसन्तोनसदायुवास्यात् ॥
इन्द्रोनराज्यंकुरुतेसदायंचतुर्दिनैर्मानमलंकरोतु ॥ १५ ॥ ॥ ललितायूथउवाच ॥ ॥ रामाभिषेकंविनिवार्यमन्थराचकारविघ्नंकिलकौ
शलेपुरे ॥ कुब्जैवसेयंमथुरापुरेगताकुब्जेवकिंकिंनकरोतिगोपिका: ॥ १६ ॥ ॥ विशाखायूथउवाच ॥ ॥ गोचारणायानुचरैर्व्रजंतंप्रबो
धयंतंस्वपुरंविरावैः ॥ मत्तेभयानंहिविडम्बयन्तंश्रीनन्दसूनुंनहिविस्मरामः ॥ १७ ॥ ॥ मायायूथाऊचुः ॥ संकोचवीथीषुपटेप्रगृह्यप्रस
ह्यदोर्भ्यांहृदयेनिधाय ॥ अन्योन्यमाकर्षणहर्षभीतिगृहान्हरिंतंहिकदानयामः ॥ १८ ॥ अष्टसख्यऊचुः ॥ ॥ वीक्ष्यनन्दसुतमङ्ग
सुन्दरंनेत्रमद्यनजगाद्विपश्यति ॥ नन्दराजतनयेपुरींस्थितेकिम्भविष्यतिवदाशुनस्त्वरम् ॥ १९ ॥ ॥ षोडशसख्यऊचुः ॥ ॥ वेणुना
दमधुरध्वनिंवनेसंनिशम्यकुसुमेषुवर्द्धनम् ॥ श्रोत्रयुग्ममिहनःशृणोतिनोविश्वगीतमुतवायशःपरम् ॥ २० ॥ द्वात्रिंशत्सख्यऊचुः ॥
प्रीत्यास्वमित्रंहिरिपुंनयेनलुब्धंधनैश्चाद्विजमादरेण ॥ गुरुंप्रणामैरसिकंरसेननिर्मोहनंकेनवशीकरोति ॥ २१ ॥ ॥ श्रुतिरूपाऊचुः ॥ य
ज्जागरादिषुभवेष्वपरंह्यहेतुर्हेतुःस्विदस्यविचरन्तिगुणाश्रयेन ॥ नैतद्विशंतिमहदिंद्रियदेवसंघास्तस्मैनमोग्निभिववित्स्तृतविस्फुलिङ्गाः ॥२२॥

॥ ॥ ऋषिरूपाऊचुः ॥ ॥ नैवेशितुंप्रभुरयंबलिनांबलीयन्मायानशब्दउतनोविषयीकरोति ॥ तद्ब्रह्मपूर्णममृतंपरमंप्रशान्तंशुद्धंपरा
त्परतरंशरणंगताःस्मः ॥ २३ ॥ ॥ देवांगनाऊचुः ॥ ॥ अंशांशकांशककलाद्यवतारवृन्दैरावेशपूर्णसहिताश्चपरस्ययस्य ॥ सर्गाद
यःकिलभवन्तितमेवकृष्णंपूर्णात्परंतुपरिपूर्णतमंनताःस्मः ॥ २४ ॥ ॥ यज्ञसीताऊचुः ॥ ॥ श्रीमन्निकुंजलतिकाकुसुमाकरोयंश्री
राधिकाहृदयकण्ठविभूषणोयम् ॥ श्रीरासमण्डलपतिर्व्रजमण्डलेशोब्रह्माण्डमण्डलमहीपरिपालकोयम् ॥ २५ ॥ ॥ रमावैकुण्ठवासिन्य
ऊचुः ॥ योगोपिकासकलयूथमलञ्चकारवृन्दावनंचनिजपादरजोभिरद्रिम् ॥ यःसर्वलोकविभवायबभूवभूमौतम्भूरिलीलमुरगेन्द्रभुजं
भजामः ॥ २६ ॥ ॥ श्वेतद्वीपसखीजनाऊचुः ॥ ॥ यथाशिलींध्रंशिशुरश्रमोगजःस्वपुष्करेणैवचपुष्करंगिरिम् ॥ धृत्वाबभौश्रीव्रजरा
जनन्दनःकृपाकरोसौनहिविस्मृतःक्वचित् ॥ २७ ॥ ऊर्ध्ववैकुण्ठवासिन्यऊचुः ॥ ॥ श्यामवर्णमयेनेत्रेजगच्छ्यामंविपश्यतः ॥ नद्दै
तंदृश्यतेयासांताभिःकिंयोगसेवनम् ॥ २८ ॥ ॥ अजितपदाश्रिताचुः ॥ ॥ स्नेहपाशोदृढोच्छिन्नोनच्छिन्नोहरिणाविना ॥ छित्त्वा
तंमथुरांप्रागान्नागपाशंयथाखगः ॥ २९ ॥ ॥ लोकाचलवासिन्यऊचुः ॥ कृष्णलग्ननेत्रयुग्मंधावद्दशादिशान्तरम् ॥ अहोनलग्नंकु
त्रापिपद्मलग्नोयथाह्यलिः ॥ ३० ॥ ॥ श्रीसख्यऊचुः ॥ ॥ कार्पण्येनयशोहंतिक्रोधाद्गुणगणोदयम् ॥ धनानिव्यसनैर्लोकःकपटेनैवमि
त्रताम् ॥ ३१ ॥ ॥ मैथिलाऊचुः ॥ ॥ धनंदत्वातनुंरक्षेत्तनुंदत्वात्रपांव्यधात् ॥ धनंतनुंत्रपांदद्यान्मित्रकार्यार्थमेवहि ॥ ३२ ॥ ॥
कौशलाऊचुः ॥ ॥ नकोपिजानातिवियोगजांदशांजीवंविनावक्तुमलंनसोपिहि ॥ भूयाद्दुरोबाणविभिन्नमारान्माभूत्कदापिप्रियविप्रयोज
नम् ॥ ३३ ॥ अयोध्यापुरवासिन्यऊचुः ॥ ॥ कृत्वानिराशांविनिधायचाशांजगामचाशांमथुरापुरस्य ॥ योगंचतस्योपरिचालिखन्नो
निर्मोहिनांवृत्तमहोविचित्रम् ॥ ३४ ॥ ॥ पुलिंदकाऊचुः ॥ ॥ एनंवरंकर्तुमतीवविह्वलांसमागतांशूर्पणखांपुरावने ॥ यःकारयामास
विरूपिणींबलात्सौमित्रिणातेनतुवःकृपाकथम् ॥ ३५ ॥ ॥ सुतलवासिन्यऊचुः ॥ ॥ भक्तंबलिंसत्यपरंचभूरिदंनीत्वाबलिंयःकुपितोब
न्धह ॥ अहोकथंतस्यकरोतिसेवनंमायाबटोर्वामनरूपधारिणः ॥ ३६ ॥ ॥ जालंधर्यऊचुः ॥ पुरातिकष्टंप्रगतेऽसुरोत्तमेकायाधवेभक्त

वरेततोह्ययम् ॥ भूत्वानृसिंहः कृतवान्सहायमहोपरानिष्ठुरताप्रदृश्यते ॥ ३७ ॥ भूमिगोप्यऊचुः ॥ अहोतिनिर्मोहिजनस्यचित्रंपरं
चरित्रंगदितुंनयोग्यम् ॥ मुखेनचान्यद्धृदिभाव्यमन्यद्देवोनजानातिकुतोमनुष्यः ॥ ३८ ॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांश्रीमथुराखं
डेनारदबहुलाश्वसंवादेश्रीकृष्णस्मरणेगोपीवाक्यंनामसप्तदशोऽध्यायः ॥ १७ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
॥ बर्हिष्मतीभवाऊचुः ॥ अहोलयाब्धौकृपयाहरिर्यामुद्धृत्यवाराहतनुर्महात्मा ॥ तामन्वधावद्धृतमंजनीश्वरोभूत्वादयालुः पृथुरादिरा
जः ॥ १ ॥ ॥ लतागोप्यऊचुः ॥ ॥ स्वयंसुधांवानविभज्यपूर्वंधन्वंतरिर्विश्वभिषङ्महात्मा ॥ तद्धद्ध्वैरेषुसुरासुरेषुभूत्वाथयोषित्प्र
ददौकलिप्रियः ॥ २ ॥ ॥ नागेन्द्रकन्याऊचुः ॥ ॥ अथेच्छतींमेनमहोवरंहरिः समागतांशूर्पणखांमहावने ॥ चकारसौमित्रिसखः कुरू
पिणींमहोकृतंतस्यतयाकिमप्रियम् ॥ ३ ॥ ॥ समुद्रकन्याऊचुः ॥ ॥ नित्यंगृहशतंयांतिदात्रीदुःखंसुखंजनान् ॥ स्वीयाकथंसुशीला
चचंचलास्मिन्कथंस्थिता ॥ ४ ॥ ॥ अप्सरसऊचुः ॥ ॥ अस्यप्रीत्याकर्णनासेगतेवैरावणस्वसुः ॥ त्यजंतुवार्तांतेनापिभवतीनांकृपा
कृता ॥ ५ ॥ ॥ दिव्याऊचुः ॥ ॥ सर्वेश्वरोबालिंनीत्वाबालिंबध्वादयापरः ॥ अधोक्षिपन्मुक्तिनाथश्चित्रंतत्कथयाभवत् ॥ ६ ॥ ॥
आदिव्याऊचुः ॥ ॥ शतरूपायुतंशांतंतपस्यंतंमनुंपुरा ॥ दैत्यैर्बाधांगतंपश्चाद्ररक्षासौदयानिधिः ॥ ७ ॥ ॥ सत्त्ववृत्तयऊचुः ॥ ॥ पू
र्वंकष्टगतंभक्तंध्रुवंकायाधवंचवै ॥ पश्चाद्ररक्षकृपयानपूर्वंदीनवत्सलः ॥ ८ ॥ रजोवृत्तयऊचुः ॥ रुक्मांगदहरिश्चन्द्रांबरीषाणांसतांह
रिः ॥ सत्यंपरीक्षन्प्रददौपुनर्भागवतींश्रियम् ॥ ९ ॥ तमोवृत्तयऊचुः ॥ वृन्दायेनच्छलंप्राप्ताछलिनाबालिनापुरा ॥ छलमय्याबलिन्याद्य
कुब्जयाछलितोह्ययम् ॥ १० ॥ कृपाणीद्येकतोवक्राघातयंतीजनान्बहून् ॥ किमुकुब्जात्रिवक्राचश्रीकृष्णेनात्रिभंगिना ॥ ११ ॥ पश्यंती
नांकृष्णमार्गंनेत्रेदुःखंगतेभृशम् ॥ अवधिः पादविक्षेपंवामनस्यकरोतिहि ॥ १२ ॥ पीतत्वंत्वग्गतापादौशैथिल्यंप्रगतोचनः ॥ मनोविभ्रमता
मुग्रांमाधवेमाधवंविना ॥ १३ ॥ सपत्नीहारचिह्नाढ्यमागतंतमुषःक्षणे ॥ हादैवकस्मिन्समयेद्रक्ष्यामोनन्दनन्दनम् ॥ १४ ॥ ॥ ना
रदउवाच ॥ इतिकृष्णंचिंतयंत्योगोपिकाःप्रेमविह्वलाः ॥ उत्कंठितास्तारुरुदुर्मूर्च्छिताधरणींगताः ॥ १५ ॥ पृथक्पृथक्समाश्वास्य

वचोभिर्नयनैर्गुणैः ॥ संबोध्यगोपिकाःसर्वाःप्राहराधांतदोद्धवः ॥ १६ ॥ ॥ उद्धवउवाच ॥ ॥ परिपूर्णतमेकृष्णेवृषभानुवरात्मजे ॥ गं
तुमाज्ञांदेहिमह्यंनमस्तुभ्यंव्रजेश्वरि ॥ १७ ॥ प्रतिपत्रंदेहिशुभेश्रीकृष्णायमहात्मने ॥ तेनतंचप्रणम्याशुसमानेष्येतवांतिकम् ॥ १८ ॥
॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ अथराधालेखनींचनीत्वापात्रंमषेस्त्वरम् ॥ समाचारंचिंतयंतीतावदश्रूणिसुस्रुवुः ॥ १९ ॥ यद्यत्पत्रंसमानीतंरा
धयालेखनीयुतम् ॥ तत्तादार्द्रीकृतंजातंनयनाम्बुजवारिभिः ॥ २० ॥ अश्रुप्रवाहंमुञ्चंतींकृष्णदर्शनलालसाम् ॥ उद्धवोविस्मयन्प्राहरा
धांकमललोचनाम् ॥ २१ ॥ उद्धवउवाच ॥ ॥ कथंलिखसिराधेत्वंकथंदुःखंकरोषिहि ॥ सर्वांतस्मैवदिष्यामिव्यथांत्वल्लेखनंविना ॥
॥ २२ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ इतिश्रुत्वावचस्तस्यराधयागतबाधया ॥ सर्वाभिर्गोपिकाभिश्चपूजितोभूत्तदोद्धवः ॥ २३ ॥ नत्वाप्र
दक्षिणीकृत्यराधांरासेश्वरींपराम् ॥ गोपीगणमनुज्ञाप्यनत्वानत्वापुनःपुनः ॥ २४ ॥ रथमारुह्यदिव्याभंरत्नभूषणभूषितः ॥ गतभीत्यभि
मानोसौसन्ध्यायांनन्दमाययौ ॥ २५ ॥ मार्तंडउदयंप्राप्तेनत्वागोपींयशोमतीम् ॥ नन्दराजमनुज्ञाप्यनवनन्दांस्तदोद्धवः ॥ २६ ॥ वृषभा
नूपनन्दांश्चसमनुज्ञाप्यलोकतः ॥ तथाकृष्णसखान्सर्वान्रथमारुह्यनिर्गतः ॥ २७ ॥ दूरन्तमनुगाःसर्वेगोपागोपीगणास्तथा ॥ सनि
वृत्त्याथतान्स्नेहादुद्धवोमथुरांययौ ॥ २८ ॥ एकान्तेचाक्षयवटेकृष्णातीरेमनोहरे ॥ नत्वाकृष्णंपरिक्रम्यप्रेमगद्गदयागिरा ॥ प्राहस्रवन्नेत्र
पद्मउद्धवोबुद्धिसत्तमः ॥ २९ ॥ ॥ उद्धवउवाच ॥ ॥ किन्देवकथनीयंमेभवतोऽशेषसाक्षिणः ॥ विधत्स्वशंराधिकायागोपीनांदेहिद
र्शनम् ॥ ३० ॥ श्रीकृष्णंदेवदेवेशंसमानेष्येतवांतिकम् ॥ इत्थंवाक्यंश्चमेभूतंरक्षरक्षकृपानिधे ॥ ३१ ॥ प्रह्लादरुक्माङ्गदयोःप्रतिज्ञां
बलेश्चखट्वाङ्गनृपस्यसाक्षात् ॥ यथाम्बरीषध्रुवयोस्तथामेकृतांचभक्तेश्वररक्षरक्ष ॥ ३२ ॥ ॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायांश्रीमथुरा
खण्डे नारदबहुलाश्वसंवादे गोपीवाक्ये उद्धवागमनंनामाऽष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ इत्थंनि
शम्यभक्तस्यवचनम्भक्तवत्सलः ॥ स्मृत्वावाक्यंस्वकथितंगंतुञ्चक्रेच्युतोमतिम् ॥ १ ॥ बलदेवंस्थापयित्वाकार्यभारेषुसर्वतः ॥ हेमाढ्यं
किंकिणीजालंचञ्चलाश्वनियोजितम् ॥ २ ॥ रथमारुह्यसूर्याभमुद्धवेनसमन्वितः ॥ भक्तानांदर्शनंदातुंप्रययौनन्दगोकुलम् ॥ ३ ॥

गोवर्द्धनंगोकुलञ्चपश्यन्वृन्दावनंवनम् ॥ प्राप्तोभूत्पुलिनेकृष्णःकृष्णातीरेमनोहरे ॥ ४ ॥ कोटिशःकोटिशोगावोदृष्ट्वाकृष्णंव्रजाधिपम् ॥
आधावन्त्यःसर्वतस्तंस्नेहस्रुतपयोधराः ॥ ५ ॥ उदास्यकर्णबालाश्चरम्भमाणाःसवत्सकाः ॥ मुखेकवलसंयुक्ताअश्रुमुख्योगतव्यथाः ॥
॥ ६ ॥ सरथंसारुणंसाश्वंशरदर्कंयथाघनाः ॥ रुरुधुस्तंरथंराजन्नुद्धवस्यप्रपश्यतः ॥ ७ ॥ श्रीगोपालोहरिस्तासांवदन्नामपृथक्पृथ
क् ॥ श्रीहस्तेनतदङ्गानिस्पृशन्हर्षंजगामह ॥ ८ ॥ तत्समीपेगवांवृन्दंगतंवीक्ष्यव्रजार्भकाः ॥ श्रीदामाद्याविस्मिताश्चदूरादूचुःपरस्प
रम् ॥ ९ ॥ ॥ गोपाऊचुः ॥ रथंसकुंभंध्वजवायुवेगंसुकांस्यपत्रध्वनिप्रध्वनन्तम् ॥ शताश्वयुक्तंशतसूर्यशोभंगावःकथंवारुरुधुःसखा
यः ॥ १० ॥ अन्योनचास्मिन्हिगवांप्रहर्षणैरायातिकिंतुव्रजराजनन्दनः ॥ स्फुरन्तिचाङ्गानिहिदक्षिणानिनःश्रीनीलकण्ठःप्रतनोति
तोरणम् ॥ ११ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ इत्थंविचार्यमनसागोपाःसर्वेसमागताः ॥ ददृशुर्माधवंमित्रंगतंवस्तुयथाजनाः ॥ १२ ॥ अवप्लु
त्यरथात्कृष्णःपरिपूर्णतमःस्वयम् ॥ पुरोनिधायतान्सर्वान्दोर्भ्यांतत्प्रेमविह्वलः ॥ १३ ॥ मुञ्चन्नेत्राम्बुजवारीणिपरिरेभेपृथक्पृथक् ॥
अहोभक्तेश्चमाहात्म्यंवक्तुंकोस्तिमहीतले ॥ १४ ॥ तेसर्वेरुरुदुर्गोपामुञ्चन्तोश्रूणिमैथिल ॥ प्रवक्तुंनसमर्थाःश्रीकृष्णविक्षेपविह्वलाः ॥ १५ ॥
परिपूर्णतमःसाक्षाद्देवोमधुरयागिरा ॥ आश्वासयामासनतान्प्रेमानन्दसमाकुलान् ॥ १६ ॥ उद्धवःप्रेषितोवक्तुंश्रीकृष्णंनार्भकैःसह ॥
आगतंकथयामासश्रीकृष्णंनन्दपत्तने ॥ १७ ॥ श्रुत्वागतंनन्दसूनुंश्रीकृष्णंगोपवल्लभम् ॥ आनेतुंनिर्गताःसर्वेपरिपूर्णमनोरथाः ॥ १८ ॥
भेरीमृदङ्गैःपटहैःकलस्वनैरप्पूर्णकुंभैर्द्विजवेदघोषणैः ॥ गन्धाक्षतैर्मङ्गलराजमिश्रितैःश्रीनन्दराजोभिययौयशोदया ॥ १९ ॥ ततःपुर
स्कृत्यमदोन्नतंगजंसिन्दूरशुण्डाधृतहेमशृंखलम् ॥ समाययौश्रीवृषभानुमुख्योभान्वाकृतिस्तत्रकलावतीयुतः ॥ २० ॥ नन्दोपनन्दावृ
षभानवश्चगोपाश्चवृद्धास्तरुणार्भकाश्च ॥ स्रग्वेणुगुंजापरिपिच्छयुक्ताविनिर्गताःपूर्णमनोरथास्ते ॥ २१ ॥ गायन्तआरान्नृपनन्दनन्दनंनृ
त्यंतआचालितपीतवाससः ॥ वंशीधरावेत्रविषाणपाणयःप्रहर्षितादर्शनलालसाभृशम् ॥ २२ ॥ सखीमुखेभ्योहरिमागतंपरंनिशम्यराधा
शयनात्समुत्थिता ॥ ताभ्यःस्वभूषाःप्रददौप्रहर्षिताप्रीत्यासुगन्धिन्नवपद्मिनीयथा ॥ २३ ॥ द्वात्रिंशदष्टौकिलषोडशद्वेयूथैर्युतामैथिलगोपि

रसैन्यविदारणम् ॥ ३३ ॥ सर्वास्त्रघातकंस्वच्छमष्टधातुमयंदृढम् ॥ शतयोजनविस्तीर्णंप्रलयाग्निसमप्रभम् ॥ ३४ ॥ बलास्त्रंमुसलंरे
जेभ्रमद्दशदिगंतरे ॥ विदारयद्घनान्व्योम्निनीहारंचयथारविः ॥ ३५ ॥ तद्व्योम्निप्रगतंदृष्ट्वाहलास्त्रंचस्वतःप्रभुः ॥ सभूत्याकृष्यचबलान्मध्ये
तान्विददारह ॥ ३६ ॥ नाशंगतायांमायायांबलदेवोमहाबलः ॥ गृहीत्वाभुजदंडाभ्यांभुजदंडेमदोत्कटम् ॥ ३७ ॥ भ्रामयन्बालइवतंप्रतू
लंसइतस्ततः ॥ पातयामासभूपृष्ठेकमंडलुमिवार्भकः ॥ ३८ ॥ तस्यदैत्यस्यपातेनसाब्धिशैलवनैःसह ॥ चकंपेनाडिकामात्रंसर्वंभूखं
डमंडलम् ॥ ३९ ॥ भग्नदंतश्चलन्नेत्रोमूर्छितोनिधनंययौ ॥ कोलोनाममहादैत्योवृत्रोवज्रहतोयथा ॥ ४० ॥ तदाजयजयारावोदिविभूमौ
बभूवह ॥ देवदुंदुभयोनेदुःपुष्पवर्षाःसुरैःकृताः ॥ ४१ ॥ इत्थंकोलंघातयित्वाबलदेवोच्युताग्रजः ॥ दत्वाथकौषारवयेकौशांबींचपुरीं
ततः ॥ ४२ ॥ स्नातुंभागीरथींप्रागाद्गर्गाचार्यादिभिर्वृतः ॥ लोकानांसंग्रहंकुर्वन्सर्वदोषक्षयायच ॥ ४३ ॥ स्नापयांचक्रुरार्यास्तेगंगायां
माधवंबलम् ॥ वेदमंत्रैर्मंगलैश्चगर्गाचार्यादयोद्विजाः ॥ ४४ ॥ लक्षंगजानांवैदेहस्यंदनानांद्विलक्षकम् ॥ हयानांचतथाकोटिंधेनूनामर्बुदंद
श ॥ ४५ ॥ शतार्बुदंचरत्नानांभारंजांबूनदावृतम् ॥ रामोदत्वाब्राह्मणेभ्यःप्रययौमथुरांपुरीम् ॥ ४६ ॥ यत्ररामेणगंगायांकृतंस्नानंविदेहरा
ट् ॥ तत्रतीर्थंमहापुण्यंरामतीर्थंविदुर्बुधाः ॥ ४७ ॥ कार्तिक्यांकार्तिकेस्नात्वारामतीर्थेतुजाह्नवीम् ॥ हरिद्वाराच्छतगुणंपुण्यंवैलभतेज
नः ॥ ४८ ॥ ॥ बहुलाश्वउवाच ॥ ॥ कौशांबिश्चकियद्दूरंस्थलेकस्मिन्महामुने ॥ रामतीर्थंमहापुण्यंमह्यंवक्तुंत्वमर्हसि ॥ ४९ ॥ ॥ ना
रदउवाच ॥ ॥ कौशांबिश्चतदीशान्यांचतुर्योजनमेवच ॥ वायव्यांसूकरक्षेत्राच्चतुर्योजनमेवच ॥ ५० ॥ कर्णक्षेत्राच्चषट्क्रोशैर्नलक्षेत्रा
च्चपंचभिः ॥ आग्नेय्यांदिशिराजेंद्ररामतीर्थंवदंतिहि ॥ ५१ ॥ वृद्धकेशीसिद्धपीठाद्बिल्वकेशवनात्पुनः ॥ पूर्वस्यांचत्रिभिःकोशैरामतीर्थं
विदुर्बुधाः ॥ ५२ ॥ दृढाश्वोवंगराजोभूत्कुरूपंलोमशंमुनिम् ॥ दृष्ट्वाजहाससततंतंशशापमहामुनिः ॥ ५३ ॥ विकरालःक्रोडमुखोऽसुरो
भवमहाखल ॥ इत्थंसमुनिशापेनकोलःक्रोडमुखोभवत् ॥ ५४ ॥ बलदेवप्रहारेणत्यक्त्वास्वामासुरींतनुम् ॥ कोलोनाममहादैत्यःपरंमो
क्षंजगामह ॥ ५५ ॥ ततोरामोमंत्रिभिश्चउद्धवादिभिरन्वितः ॥ जन्हुतीर्थंजगामाशुयत्रदक्षश्रुतेरभूत् ॥ ५६ ॥ गंगाब्राह्मणमुख्यस्यजा

ह्वीयेनकथ्यते ॥ दत्त्वादानंद्विजातिभ्यऊषूरात्रौजनैःसह ॥८७॥ ततस्तत्पश्चिमेभागेपांडवानामतिप्रियम् ॥ आहारस्थानकंप्राप्य
रात्रौवासंचकारह ॥८८ ॥ तत्रदानंद्विजातिभ्योदत्वासद्गुणभोजनम् ॥ ततोयोजनमेकंचदेवंगंडूकसंज्ञकम् ॥ ८९ ॥ तपस्तत्तंमहत्तेनचां
तेदेवकृपाप्तये ॥ तदर्थस्वसमाजेनबलदेवोजगामह ॥ ६० ॥ ऊर्ध्वास्यमेकपादस्थंध्यानास्तिमितलोचनम् ॥ स्वभक्तंहृदयस्थंस्वंमू
र्तिदर्शनलोलुपम् ॥ ६१ ॥ तांजहारतदानंतस्ततोबाह्येददर्शह ॥ सदृष्ट्वानंतदेवस्यरूपंपरमसुंदरम् ॥ ६२ ॥ स्रग्व्येककुंडलंगौरंताला
करथसंयुतम् ॥ स्तुत्वापरमयाभक्त्यापपातचरणौपुनः ॥ ६३ ॥ तस्यशीर्ष्णिकरंदत्वावरंब्रूहीत्युवाचह ॥ यदिप्रसन्नोभगवाननुग्राह्यो
स्मिवायदि ॥ ६४ ॥ सर्वोत्तमांभागवतींसंहितांशुकवक्त्रतः ॥ निर्गतांदेहिमेस्वामिन्कलिदोषहरांपराम् ॥ ६५ ॥ ॥ बलदेवउवाच ॥
उद्धवद्वारतःप्राप्तिर्भविष्यातितवानघ ॥ श्रीमद्भागवतीकीर्तैराधिकायाःकलौयुगे ॥ ६६ ॥ ॥ मांडूकउवाच ॥ कथंभगवतादत्तामुख्या
तस्याधिकारिता ॥ कदायोगंममस्वामिन्कुरुसंदेहभंजनम् ॥ ६७ ॥ बलदेवउवाच ॥ ॥ कथयामिपरंगोप्यंरहस्यंपरमाद्भुतम् ॥ अ
द्यापिममसामीप्येउद्धवोयंविराजते ॥ ६८ ॥ तद्दर्शनंकुरुपरमाचार्यसंप्रदायकम् ॥ अद्यतीर्थस्ययात्रायामुपदेशोनतेभवेत् ॥ ६९ ॥ य
थोपदेष्टाभवतितेनतेकथयाम्यहम् ॥ उद्धवःस्थापितःश्रीमदाचार्यःसंहितामयः ॥ ७० ॥ नंदादिव्रजवासीनांगोपीनांप्रीतयेकृतः ॥ स्वस्व
रूपंपरिकरंयत्किंचिद्भगवत्तमम् ॥ ७१ ॥ सर्वस्वभावगुणकंकृष्णेनपरमात्मना ॥ उद्धवंचैवस्वात्मानमेकएवाचरद्विभुः ॥ ७२ ॥ साक्षा
त्कारंचकारादौनस्वीयमंतरंक्वचित् ॥ श्रीकृष्णमेवतेज्ञात्वापूजयामासुरादरात् ॥ ७३ ॥ वसंतर्तुश्चग्रीष्मोपिसचचारव्रजात्मको ॥
शमयामासराधायाःशोकंतत्कुंडपार्श्वजः ॥ ७४ ॥ सर्वभूमंडलंतत्रविचचारव्रजानुगैः ॥ वियोगार्तिहरःप्रोक्तोगवांनंदादिगोपिनाम् ॥ ७५ ॥
मंत्राधिकारकुशलःसर्वःपरिकराग्रणीः ॥ अथांतर्ध्यानवेलायांभगवान्धर्मगुप्तनुः ॥ ७६ ॥ तस्मैस्वतेजसमपिदास्यतेपरमाद्भुतम् ॥ मु
द्राधिकारंसर्वत्रसर्वदैवविराजते ॥ ७७ ॥ अंतर्ध्यानेतुस्वस्थानेदत्तातस्याधिकारिता ॥ बदरीस्थंसपरिकरंधर्मंजंबोधयिष्यति ॥ ७८ ॥
अर्जुनादिवियोगार्तिहारीसैवभविष्यति ॥ वज्रनाभोयादवानांमाथुरेसंभविष्यति ॥ ७९ ॥ श्रीकृष्णस्यैवपौत्रेषुमहाराज्ञीगणेषुच ॥

वियोगार्तिहरश्चैवस्थाप्यतेश्रीहरिःस्वयम् ॥ ८० ॥ कौरवाणांकुलेराजापरीक्षिदितिविश्रुतः ॥ तस्यपुत्रोतितेजस्वीविख्यातोजनमेजयः ॥
॥ ८१ ॥ पितुःशत्रुहणंयज्ञंकरिष्यतिनसंशयः ॥ तस्यापिसर्वसामग्रीउद्धवद्वारतोभवेत् ॥ ८२ ॥ श्रीमद्भागवतंदिव्यंपुराणंवाचनंतदा ॥
गौरान्वयस्यसंप्राप्तिर्भविष्यतिनसंशयः ॥ ८३ ॥ श्रीमत्प्रसादाद्विप्रर्षेर्महाभागवतोत्तमात् ॥ तद्वारासर्पयज्ञस्यनिवृत्तिःसंभविष्यति ॥
॥ ८४ ॥ यज्ञसंस्तारकर्तॄणांब्राह्मणानांचपूजनम् ॥ सदास्यतिमहाराजोग्रामाणांशतकंतदा ॥ ८५ ॥ ततस्त्वाचार्य्यवर्यस्यश्रीप्रसादस्य
चाज्ञया ॥ सगंताशूकरक्षेत्रंमासमेकंस्थितोभवेत् ॥ ८६ ॥ दत्वादानान्यनेकानिगोमहागजवाजिनः ॥ रत्नंवासोब्राह्मणेभ्योभोजनंचय
दृच्छया ॥ ८७ ॥ तत्तस्मात्तत्स्थलात्सोपिनिवर्त्यगुरुणासह ॥ गंगातीरस्थलान्पश्यन्नागमिष्यतिसद्व्रतः ॥ ८८ ॥ शयाननगरेसंस्थां
करिष्यातिसहानुगः ॥ श्रीगुरोराज्ञयातत्रसामग्रींसाधनैःसह ॥ ८९ ॥ ॥ अश्वमेधंकरोतिस्मसर्वजेताभविष्यति ॥ एकच्छत्रधरोभूत्वा
श्रीगुरोःशरणंगतः ॥ ९० ॥ ततोगंगातटेरम्येपूर्वस्यांक्रोशपंचके ॥ परमैकांतिरूपेणसेवनंतत्करिष्यति ॥ ९१ ॥ तत्रभागवतीवार्ता
भवरोगविनाशिनी ॥ भविष्यतिमुदायुक्तासमाजेषुसुधर्मिणाम् ॥ ९२ ॥ तत्रपूर्णसमाजेषुतेषांमध्येभवानपि ॥ शृणोषिभगवद्धर्मंगंताश्री
निर्मलंपदम् ॥ ९३ ॥ तपस्तप्तंमदर्थेतेतस्मादेतत्प्रकाशितम् ॥ एवंदेवंवरंदत्वागतोरामःसहानुगः ॥ ९४ ॥ शयाननगराच्छुद्धादीशान्यां
दिशिसंस्थितम् ॥ स्थानंगंगातटेरम्यंकंटकादुत्तरेभवत् ॥ ९५ ॥ पुष्पवत्यादक्षिणेतुक्रोशैकंविस्तरेणच ॥ तत्रसंकर्षणोदेवःस्थित्वादान
रतोभवत् ॥ ९६ ॥ घोटकान्दशसाहस्रंरथानांशतकंतथा ॥ द्विपसहस्रंगाश्चैवदिक्सहस्रंददौमुदा ॥ ९७ ॥ तत्रसंकर्षणंदेवंपूजयामासुरा
दरात् ॥ देवाःसमाययुःसर्वेंऋषयश्चतपोधनाः ॥ ९८ ॥ नमःकोलेशघातायखरासुरविघातिने ॥ हलायुधनमस्तेस्तुमुशलास्त्रायतेनमः
॥ ९९ ॥ नमःसौंदर्यरूपायतालांकायनमोनमः ॥ इतिश्रुत्वास्तुतिंतेषांसंकर्षणउवाचह ॥ वरंब्रुवंतुमांसर्वेभवतांयदभीप्सितम् ॥ १०० ॥
॥ द्विजदेवाऊचुः ॥ ॥ यदायदापदायुक्ताःस्मरामोभवतःपदम् ॥ सर्वबाधाविनिर्मुक्ताभवामचतवाज्ञया ॥ १ ॥ ॥ रामउवाच ॥ ॥
यदायदामांस्मरथतदाहंशरणागतान् ॥ रक्षितास्यांकलौनूनमितिसत्यंवचोमम ॥ २ ॥ अत्रस्थलेवरंप्राप्तंपूजितंमुनिपुंगवैः ॥ अतःसंकर्ष

णस्थानंभविष्यतिकलौयुगे ॥ ३ ॥ अस्मिन्स्नास्यंतिगंगायांदेवान्संपूजयंतिये ॥ दास्यंतिदानंविप्रेभ्योभोजनंकारयंतिये ॥ ४ ॥ वि
ष्णुंसंपूजयंतिस्मसफलंजीवितंक्षितौ ॥ तेयांतिदैवतस्थानंकामीप्राप्नोतिकामनाम् ॥ ५ ॥ ततःपरिवृतोरामःस्वांपुरींसंजगामह ॥ को
लरक्षोवधंकृत्वास्नात्वाविष्णुपदीजले ॥ ६ ॥ रामस्यबलदेवस्यकथांयःशृणुयान्नरः ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तःसयातिपरमांगतिम् ॥ १०७ ॥
॥ इतिश्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां मथुराखण्डेनारदबहुलाश्वसंवादे कोलदैत्यवधोनामचतुर्विंशतितमोऽध्यायः ॥ २४ ॥ ॥ छ ॥
॥ बहुलाश्वउवाच ॥ अकस्मादागतेरामेतत्रतीर्थमिदंश्रुतम् ॥ अहोमधुपुरीधन्यायत्रसन्निहितश्वसः ॥ १ ॥ मथुरायास्तुकोदेवःकः
क्षत्ताकश्चरक्षाति ॥ कश्चारःकोमंत्रिवरःकैर्भूमिस्तत्रसेविता ॥ २ ॥ ॥ श्रीनारदउवाच ॥ ॥ परिपूर्णतमःसाक्षाच्छ्रीकृष्णोभगवान्ह
रिः ॥ स्वयंहिमथुरानाथःकेशवःक्लेशनाशनः ॥ ३ ॥ साक्षाद्भगवताप्राप्तःकपिलायद्विजायच ॥ कपिलःप्रददौयंवैप्रसन्नःशतमन्यवे ॥ ४ ॥
जित्वादेवान्राक्षसेंद्रोरावणोलोकरावणः ॥ यंस्तुत्वापुष्पकेस्थाप्यलंकायांतमपूजयत ॥ ५ ॥ जित्वालंकांराघवेन्द्रस्तमानीयप्रयत्नतः॥
अयोध्यायांचवाराहमर्चयामासमैथिल ॥ ६ ॥ स्तुत्वारामंचशत्रुघ्नोयमानीयप्रयत्नतः ॥ मथुरायांमहापुर्य्यांस्थापयित्वाननामह ॥ ७ ॥
सेवितोमाथुरैःसर्वैःसर्वेषांचवरप्रदः ॥ साक्षात्कपिलवाराहःसोयंमंत्रिवरःस्मृतः ॥ ८ ॥ क्षत्ताश्रीमथुरायाश्चनाम्नाभूतेश्वरःशिवः ॥ दत्वादण्डं
पातकिनेभक्त्यर्थान्मन्त्रतांव्रजत् ॥ ९ ॥ चण्डिकातुमहाविद्यादेवीदुर्गतिनाशिनी ॥ सिंहारूढासदारक्षांमथुरायाःकरोतिहि ॥ १० ॥
चारोहंमथुरायाश्चपश्यँल्लोकानितस्ततः ॥ वदामिवार्तांसर्वेषांश्रीकृष्णायमहात्मने ॥ ११ ॥ मध्येवैमथुरादेवीशुभदाकरुणामयी ॥
बुभुक्षितेभ्यःसर्वेभ्योददात्यन्नंविदेहराट् ॥ १२ ॥ चतुर्भुजाःश्यामलांगाव्रजंतिप्राव्रजन्तिच ॥ मथुरायांमृतंनेतुंविमानैःकृष्णपार्षदाः ॥
॥ १३ ॥ श्रीकृष्णस्यांगसंभूतामथुरावैमहापुरी ॥ यस्यादर्शनमात्रेणनरोयातिकृतार्थताम् ॥ १४ ॥ पुराविधिःश्रीमथुरामुपेत्यत
प्त्वातपोवर्षशतंनिरन्नः ॥ जपन्हरिम्ब्रह्मपरंस्वयम्भूःस्वायंभुवंप्रापसुतंप्रवीणम् ॥ १५ ॥ भूतेश्वरोदेववरःसतीपतिस्तप्त्वातपो
दिव्यशरन्मधोर्वने ॥ कृष्णप्रसादान्नृपराजसत्वरंतस्याःपुरेमाथुरमण्डलस्य ॥ १६ ॥ कृष्णप्रसादादहमेवचारोभ्रमन्सदामाथुरमण्डलस्य ॥

तथाहिदुर्गांमथुरांप्रयातिश्रीकृष्णदास्यंप्रकरोतिनूनम् ॥ १७ ॥ तत्त्वातपःशक्रपदञ्चशक्रःसूर्योमनुंनित्यनिधिंकुबेरः ॥ पाशीचपा
शंसमवाप्यसम्यङ्मधोर्वनेविष्णुपदन्ध्रुवश्च ॥ १८ ॥ तथाम्बरीषःसमवापमुक्तिरामोक्षयंवालवणाज्जयञ्च ॥ रघुश्चसिद्धिंकिलचित्रकेतु
स्तत्त्वातपोत्रैवमधोर्वनेच ॥ १९ ॥ तत्त्वातपोत्रैवमधोर्वनेशुभेभूत्वाबलिष्ठश्चमधुर्महासुरः ॥ श्रीमाधवेमासिचमाधवेनयुयोधयुद्धेमधु
सूदनेनसः ॥ २० ॥ सप्तर्षयःश्रीमथुरांसमेत्यतत्त्वातपोत्रैवचयोगसिद्धिम् ॥ प्रापुःपुरोवैमुनयःसमंताद्द्रोकर्णवैश्योपिमहानिधिंच ॥ २१ ॥
तत्त्वातपोत्रैवमधोर्वनेशुभेविजित्यदेवान्दिविलोकरावणः ॥ निधायरक्षांसिविधायमंदिरमास्थायलंकांविरराजरावणः ॥ २२ ॥ तत्त्वा
तपोत्रैवमधोर्वनेशुभेगजाह्वयेशोमिथिलेशशंतनुः ॥ लेभेसुतंभीष्ममतीवसत्तमंतत्त्वार्थवारांनिधिकर्णधारकम् ॥ २३ ॥ ॥ बहुलाश्व
उवाच ॥ ॥ मथुरायाश्चमाहात्म्यंवददेवर्षिसत्तम ॥ निवासेकिंफलंप्रोक्तंमथुरायाःसतांनृणाम् ॥ २४ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ आदौ
वराहोधरणींनिमग्नांमहाजलेप्रोज्झितवीचिशंके ॥ स्वदंष्ट्रयोद्धृत्यकरीवपद्मंकरेणमाहात्म्यमिदंजगाद ॥ २५ ॥ ब्रुवन्ननोनामफलंहरेर्ल
भेच्छृण्वँल्लभेत्कृष्णकथाफलंनरः ॥ स्पृशन्सतांस्पर्शनजंमधोःपुरिजिघ्रंस्तुलस्यादलगंधजंफलम् ॥ २६ ॥ पश्यन्हरेर्दर्शनजंफलंस्व
तोभक्षंश्चनैवेद्यभवंरमापतेः ॥ कुर्वन्भुजाभ्यांहरिसेवयाफलंगच्छँल्लभेत्तीर्थफलंपदेपदे ॥ २७ ॥ राजेंद्रहंतानिजगोत्रघातकीत्रैलोक्यहंता
पिचकोटिजन्मसु ॥ राजञ्छृणुत्वंमथुरानिवासतोयोगीश्वराणांगतिमाप्नुयान्नरः ॥ २८ ॥ पादौचधिग्यौनगतौमधोर्वनंदृशौचधिग्येनक
दापिपश्यतः ॥ कर्णौचधिग्यौश्रृणुतोनमैथिलवाचंचधिग्यानकरोत्यलंमनाक् ॥ २९ ॥ द्विसप्तकोटीनिवनानियत्रतीर्थानिवैदेहसमा
स्थितानि ॥ एकैकमेतेषुविमुक्तिदानिवदामिसाक्षान्मथुरांनमामि ॥ ३० ॥ गोलोकनाथःपरिपूर्णदेवःसाक्षादसंख्यांडपतिःस्वयंहि ॥
श्रीकृष्णचंद्रोवततारयस्यांतस्यैनमोन्यासुपुरीषुकिंवा ॥ ३१ ॥ यन्नामपापंविनिहंतितत्क्षणंभवंत्यलंयांगृणतोपिमुक्तयः ॥ वीथीषुवी
थीषुचमुक्तिरस्यास्तस्मादिमांश्रेष्ठतमांविदुर्बुधाः ॥ ३२ ॥ काश्यादिपुर्योयदिसंतिलोकेतासांतुमध्येमथुरैवधन्या ॥ याजन्ममौंजीव्रत
मत्युदारैर्नृणांचतुर्धाविदधातिमुक्तिम् ॥ ३३ ॥ पुरीश्वरींकृष्णपुरींव्रजेश्वरींतीर्थेश्वरींयज्ञतपोनिधीश्वरीम् ॥ मोक्षप्रदांधर्मधुरंधरांपरांम

धोर्वनेश्रीमथुरांनमाम्यहम् ॥ ३४ ॥ शृण्वंतिमाहात्म्यमिदंमधोःपुरःकृष्णैकचित्तानियताश्चयत्रये ॥ व्रजंतितेतत्रपरिक्रमात्फलंवैदेहराजे
न्द्रनचात्रसंशयः ॥ ३५ ॥ खंडंत्विदंश्रीमथुरापुरस्ययेशृण्वंतिगायंतिपठंतिसर्वतः ॥ इहैवतेषांहिसमृद्धिसिद्धयोभवंतिवैदेहनिसर्गतःसदा
॥ ३६ ॥ त्रिःसप्तकृत्वोबहुवैभवार्थिनःशृण्वंतिचैनंनियताश्चयेभृशम् ॥ तेषांगृहद्वारमलंकरोतिहिभृंगावलीकुंजरकर्णताडिता ॥ ३७ ॥
विप्रोथविद्वान्विजयीनृपात्मजोवैश्योनिधीशोवृषलोपिनिर्मलः ॥ श्रुत्वेदमाराच्चमनोरथोभवेत्स्त्रीणांजनानामतिदुर्लभोपिहि ॥ ३८ ॥
निष्कारणोभक्तियुतोमहीतलेशृणोतिचेदंहरिलग्नमानसः ॥ विजित्यविघ्नान्प्रविजित्यनाकपान्गोलोकधामप्रवरंप्रयातिसः ॥ ३९ ॥
॥ इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां श्रीमथुराखण्डे श्रीनारदबहुलाश्वसंवादे श्रीमथुरामाहात्म्यंनामपंचविंशतितमोऽध्यायः ॥ २५ ॥ ॥
इति मथुराखण्डंसमाप्तम् ॥ ॥ श्रीराधाकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ शुभंभवतु ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

॥ इति श्रीमथुराखण्डं समाप्तम् ॥

इदं श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां मथुराखण्डं मुम्बय्यां श्रीकृष्णदासात्मज
खेमराजेन स्वकीये "श्रीवेङ्कटेश्वर" मुद्रणालये मुद्रितम्।
सं० १९५४, शके १८१९.

इति श्रीमद्गर्गाचार्यसंहितायां मथुराखंडः समाप्तः ।

[OrderDescription]
,CREATED=24.06.20 15:51
,TRANSFERRED=2020/06/24 at 15:58:16
,PAGES=47
,TYPE=STD
,NAME=S0003213
,Book Name=M-3031-SHRIMAD GOCHARYA SANHITA MATHURAKHAND
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF

FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF

FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,